

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum)
inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

HOUD: Douair. W. C. Clifford Kocq v. Breugel—Roelofs. — Suriname: een waardevol bezit, door Tj. Pytersen. — Kolonisatie van Hollandsche boeren naar Suriname, door J. A. Liems, Oud-Hoofd van den Landbouw Voorlichtingsdienst in Suriname. — Vereeniging „Oost en West”. Jaarverslag over 1928. — Hindoe-Javaansche Kunst. Recente vondsten en ontdekkingen op Java. — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen: Uit de Europ. Pers. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen: I. Apeldoorn. II. Arnhem. Mededeelingen: I. Van de Redactie, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 27 Maart tot 3 April.

Douair. W. C. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL—ROELOFS.

De tijding van het overlijden, den 27en Maart j.l., op bijna 72-jarigen leeftijd, van Mevr. de Douair. W. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs, heeft het Hoofdbestuur met groot leedwezen vervuld.

Een lange reeks dezer levensjaren heeft zij aan de Vereeniging gegeven, hare toewijding, hare belangstelling en meer nog; de ingewijden onder onze leden in Breda zullen die getuigenis in vollen omvang verstaan.

Als lid van het Hoofdbestuur was de overledene steeds aanwezig op de vergaderingen van dat College, in hetwelk zij door hare innemende persoonlijke eigenschappen, maar niet minder wegens haar oprecht medeleven met doel en streven en wedervaren der Vereeniging, een zeer geziene en gewaardeerde figuur was.

Verleden jaar, ofschoon reeds lijdende en sedert kort, schoon noode, uit het vereenigingsleven getreden, omdat hare gezondheids-toestand haar daartoe gedwongen had, bezocht zij toch nog de algemeene vergadering op de I.T.A. te Arnhem. Haar laatsten gang...

Wat de ontslapene als Presidente van de afdeeling Breda geweest is, het is ter plaatse van algemeene bekendheid en bleek, naar buiten, wel hieruit, dat het Afdeelingsbestuur haar, bij het neerleggen harer functie, het Eere-Voorzitterschap aanbood. Helaas, zij heeft dezen zoo verdienden eeretitel niet lang mogen voeren.

Voor dezen tot het laatst toe werkzaam geest — de zaken van „Oost en West” en inzonderheid die harer geliefde afdeeling Breda bleef zij nauwgezet volgen en nog op andere wijze heeft zij, zoo lang zij kon, aan de publieke zaak in de stad harer inwoning deelgenomen — is thans de eeuwige rust gekomen na een welbested leven.

In de Vereeniging „Oost en West” blijft zij voortleven, al is zij nu gestorven.

cultuurland zal stijgen, zullen beide de waarde van dit bezit doen vermeerderen.

Suriname is te dun bevolkt.

Suriname is praktisch gesproken onbevolkt. Dit kan als een voordeel worden beschouwd, daar wij hierdoor de volle beschikking over den grond hebben.

De groote vraag is nu maar: waar vinden we de kracht noodig om de terreinen met voordeel te exploiteeren.

De oude weg.

Onze voorvaders stonden in het eind van de 17de eeuw voor dezelfde vraag toen was gebleken, dat uit de inheemsche bevolking, de Indianen, geen werkkrachten konden worden gerecruteerd. Zij grepen het toen eenig beschikbare middel aan, n.l. den aanvoer van neger-slaven. Naarmate die aanvoer steeg, breidde het plantagebedrijf zich uit, dat geleidelijk van zeer groote betekenis werd. Omstreeks het begin van de vorige eeuw werd de aanvoer van slaven verboden, evenals kort daarop de slavenhandel. In 1863 werd de afschaffing der slavernij een feit; Suriname beteekende weinig meer als producent.

Ongeveer tien jaren na de emancipatie werd het middel, dat reeds jaren te voren door de planters in Britsch Guyana, om de plantages van werkvolk te voorzien, was aangegrepen, door ons aangevat. Britsch-Indische contractarbeiders vervingen de neger-slaven. Een twintigtal jaren daarna werd deze aanvoer versterkt met contractarbeiders van Java.

1918 werd een mijlpaal in de geschiedenis der West-Indische cultuurbedrijven. In dat jaar toch verbood het Britsch-Indische Gouvernement haar onderdanen het immigreren, om elders contractarbeid te verrichten.

Voor Suriname was die maatregel niet van overwegende betekenis, daar men hier op een aanvoer van voldoende arbeidskracht van Java kon rekenen. Voor de overige landen, waar de bedrijven van die contractanten afhankelijk waren, was het besluit der Br.-Indische regeering van zeer nadeeligen invloed.

Ten opzichte van de oplossing van het werkvolkvraagstuk in Suriname is het oude ondernemersstandpunt aldus: „Voer zooveel Javaansche contractarbeiders naar Suriname dat de arbeidsmarkt ten slotte wordt overvoerd, waarna de menschen, wier contract is beëindigd, wel moeten werken tegen een loon als door ondernemers bepaald wordt.” Een dergelijk loon zou door Java-oogen bekeken hoog kunnen worden genoemd, Surinamers en in Suriname geboren Aziaten, menschen met hogere levenseischen, zouden het onvoldoende vinden. We zien in Britsch-Guyana het volgende. Hier toch hebben de Engelschen gedurende lange jaren zeer veel Aziaten ingevoerd, waardoor de Britsch-Indiërs thans een belangrijke bevolkingsgroep vormen. Sedert geen Britsch-Indische contractanten worden aangevoerd is een groot tekort aan plantage-arbeiders aldaar ontstaan, hetwelk mede oorzaak is van het noodlijdend worden der voornaamste landbouwindustrie. En hoewel met medewerking der Engelsche regeering getracht is geworden dien aanvoer, zij het dan op voor de arbeiders voordeliger voorwaarden, te doen herleven, heeft de Britsch-Indische regeering, de voorwaarden onvoldoende achtend, geen toestemming tot immigratie willen geven. De vrije Britsch-Indiërs in Britsch-Guyana stellen zich in onvoldoende mate als plantagearbeiders beschikbaar en dit nog wel in een land waar het Bestuur de bevolking bij lange na niet in die mate, als in Suriname het geval is, tegemoet treedt. De bestaansstrijd in deze Engelsche kolonie is veel minder gemakkelijk dan in Suriname. Het voorkomen van een betekenend aantal in Suriname geboren Javanen zal de planters nimmer bedrijfszekerheid geven, temeer niet indien de loonen op het tegenwoordig peil blijven, dat naar mijn meening voldoende is, maar door Surinamers niet voldoende wordt geacht. Onze zwakke bestuurspolitiek, waarop de in de kolonie heersche zendingstrijd een nadeeligen invloed uitoefent, is in deze levens een factor waarmede ernstig rekening dient te worden gehouden.

De vele besprekingen, welke ik met verschillende op den voorgrond tredende Oost-Indische ondernemers heb gehad, hebben mij de overtuiging gegeven, dat van die zijde geen daadwerkelijke belangstelling van eenige betekenis is te verwachten.

De oude weg heeft geleid en zal verder leiden tot het vormen van een aanzienlijk contingent maatschappelijk minderwaardigen, in deze Bosch-negers en Aziatische paupers: maatschappelijk drab.

MENNO & Co.

BANKIERS

OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

KLUISINRICHTING

— MET —
SAFE-LOKETTEN

TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR
ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sportlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-nur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513

Onze cliënten kunnen op afdoening wachten

W. J. M. SIMONIS'

BEDDENMAGAZIJN

GROENMARKT 34

TEL. 14420

DEN HAAG

GROOTSTE KEUZE

LEDIKANTEN - MATRASSEN

— DEKENS —

ONZE „PHOENIX” MATRASSEN (Gedep.)

OVERTREFFEN ELK ANDER SOORT !!! AANGE-

NAME LIGGING EN SOLIDITEIT, HONDERDEN

TEVREDENHEIDSBETUIGINGEN TER INZAGE

P. v. d. BRUL

VEENESTRAAT 15

Den Haag

Groote sorteering HEEREN-,
JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN

Suriname: een waardevol bezit,

door
Tj. PYTERSEN.

Het lijkt bittere ironie Suriname een waardevol bezit te noemen. Toch is het logisch. Immers wij vinden daar behoorlijke uitgestrektheden vruchtbaar land, een aangenaam tropisch klimaat met een algemeen voor cultures gunstigen regenval, in het kustgebied goed bevaarbare waterwegen, is een groot nog weinig bekend achterland dat grotendeels met zware bosschen is bedekt. Wij bekeken in onzen tijd over middelen deze natuurwaarden te verhoogen, de nadeelen van het land te beperken. Het voortschrijden der wetenschap en de toenemende vraag op de wereldmarkt naar producten, waardoor de behoefte aan goed

SCHRÖDER

GROENMARKT - DEN HAAG

Afd. GORDIJNEN

1e ETAGE 5176
ALLOVER- en FILET NETS
Afgepaste STORES in Tulle, Filet en Madras - -

GELAKTE EN MASSIEVE MEUBELEN

VOOR SLAAP- EN KINDERKAMER

1e EN 2e ETAGE

LIFT

REEDS IN INDIE

zal men U den raad geven, bij aankomst in Den Haag Uwe inkoop te doen bij:

MAG. „DE RESIDENTIE”

LANGE BEESTENMARKT Nos. 119—127
 TELEFOON 15555

OMDAT:

wij al het door ons geleverde ten volle garandeeren;
 wij werkelijk zéér billijke prijzen berekenen;
 wij alle gewenschte artikelen tegelijk leveren, doch..... 5512
 U kunt ons betalen op de door U gewenschte conditiën.

WIJ HEBBEN GROOTEN VOORRAAD IN MODERNE MEUBELN, BEDDEN, HAARDEN, RADIO, DAMES- EN HEERENKLEEDING, ENZ. ENZ., EN KUNNEN TERECHT ZEGGEN:

„Wij zijn de éérsten in het brengen van het laatste !!

HOTEL-RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel „Promenade”, Oude Schev. weg 21, Tel. 50454
 Prachtige ligging.
 Matige prijzen. 5035

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR

DINERS AAN HUIS BEZORGD

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoop bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad” door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.”. Ook daarmede verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

INDIE — HOLLAND

De aangewezen Onderwijs-Inrichting voor de Indische Verlofgangers, is het bekende **INSTITUTEN „SCHOEVEERS”**

DEN HAAG - STADHOUDERSPLEIN 3 - TEL. 52594
 Amsterdam: N.-Witsenstr. 3, v.-Baerlestr. 13; Rotterdam: N.Binnenw. 167; Groningen: O.Ebbingestr. 1b
 TYPEN - STENO - TALEN - BOEKHOUDEN

De nieuwe weg.

Wanneer wij in Oost-Indië geen vasten voet hadden en wij ons geheel moesten wijden aan het vraagstuk om Suriname tot welvaart te brengen, zouden wij naar mijn meening de oplossing reeds lang hebben gevonden.

Er zijn verschillende streken in de wereld aan te wijzen, waar energieke blanken voor dezelfde moeilijkheden zijn komen te staan, waar datzelfde vraagstuk met succes werd opgelost.

Plaatsruimte gebiedt mij kort te zijn en zal ik daarom slechts één voorbeeld geven, n.l. de maiscultuur.

De Ver. Staten beplanten jaarlijks een oppervlak van 40 miljoen H.A. met mais. Ware men voor die cultuur van handenarbeid afhankelijk, dan zoude in de eerste plaats geen duizendste van dat oppervlak beplant zijn, in de tweede plaats zoude de cultuur niet loonen om reden de dagloonen in die streken ong. f 10 bedragen. Een industrie voor het vervaardigen van landbouwwerktuigen voor alle onderdelen van het werk is geleidelijk aldaar ontstaan en werden de landbouwers daardoor in staat gesteld de maiscultuur met een minimum aantal arbeiders te drijven. Als trekkracht werd aanvankelijk van paarden gebruik gemaakt, thans zien we deze meer en meer door machines vervangen. De Zuid-Afrikaansche mais-expert Burt-Davy schreef in zijn bekend standaardwerk over mais in 1914, dat het na 50 jaren zoeken was gelukt een vrij goed werkende maisoogstmachine te construeeren. Deze machine is thans ten zeerste verbeterd en wordt in de praktijk met succes gebruikt, waardoor een van a-z mechanisch maiscultuur bedrijf werkelijkheid is geworden.

In Argentinië, waar jaarlijks rond 3.5 miljoen H.A. met dit gewas worden beplant, zien we het aantal arbeiders, die daar een dagloon maken van ongeveer f 7, eveneens verminderen. De producties per H.A. in die landen zijn gemiddeld minder dan in Suriname, waar tot heden geen, althans weinig beteekenende pogingen, werden gedaan de cultuur te verbeteren. In Suriname zijn in tegenstelling met de groote productiegebieden, jaarlijks twee oogsten mogelijk, volgens sommige schrijvers, w.o. de vroegere Gouverneur van Suriname, R. F. Baron van Raders (in een werkje over mais, Paramaribo, 1849), zelfs drie oogsten. Mais is een tropisch gewas, dat ook in gematigde luchtstreken met eenige zeer warme zomermaanden, veel zon en goeden regenval, uitstekend gedijt. De mooiste producties worden verkregen op alluviale slibafzettingen, waaraan ook Suriname rijk is. Deze alluviale kleivlakten liggen hier ruim een meter te laag en kunnen zij slechts na inpoldering voor cultures worden benut, hetgeen gebleken is geen bezwaar te zijn. Wil met succes van mechanische middelen worden gebruik gemaakt, dan dient een andere wijze van draineeren dan door onze voorvaders ingevoerd, te worden toegepast, een punt, waarop ik elders reeds meerdere malen de aandacht heb gevestigd. Een ander drainagesysteem is mogelijk. Eenvoudige proeven moeten echter worden ingezet die hieromtrent zekerheid kunnen geven.

Wij voeren jaarlijks voor meer dan f 100 miljoen aan mais in, het afgelopen jaar zelfs voor f 120 miljoen.¹⁾

Naar aanleiding hiervan schreef ik in „De W. I. Gids” van December '28 een artikel: „Kunnen wij dat zelf niet?”

De voornaamste leverancier is Argentinië, een land, als ik boven reeds zeide, met weinig en dure werkkrachten, terwijl droogte en sprinkhanenplagen de oogsten herhaaldelijk ongunstig beïnvloeden. De Regeering heeft hier een taak te vervullen.

Kolonisatie van Nederlandsche landbouwers.

Dr. Th. Lens heeft het vraagstuk eener kolonisatie van Ned. landbouwers naar Suriname den laatsten tijd wederom ter sprake gebracht. Ik zelf heb daar zeer sceptisch tegenover gestaan. Een meer uitgebreide studie over dit onderwerp heeft mij voorwaardelijk een voorstander dier kolonisatie gemaakt. In de eerste plaats dient m.i. vast te staan, dat enkele mechanische cultuurbedrijven daar op een loonende basis mogelijk zijn, in de tweede plaats acht ik het noodig dat slechts jonge

¹⁾ In het artikel van Dr. Th. Lens: „Hollandsche kolonisatie in Suriname” in het vorig Nr. van het K. W. (28 Maart) is een zeer hinderlijke drukfout blijven staan, welke hier wordt verbeterd. Men leze n.l. op bl. 146 (eerste kolom, regel 2 van boven) in plaats van 17 miljoen, 117 miljoen). Red. K. W.

mensen, die zich gemakkelijk aanpassen, nisten worden.

In „Handelsberichten” van 21 October komt een mededeeling van onzen Rijkslandbouwconsulent te Parijs over Marokko voor. Wij daarin o.m.: „De Marokkaansche landbouw behoeft aan uitbreiding van technische hulpmiddelen. Is daarin voorzien, hetgeen uit den aard der zaak slechts langzamerhand zal kunnen gebeuren, dan zal de suikerbieten teelt de haar toekomstige plaats op de Mar. landbouwbedrijven eveneens kunnen gaan innemen.”

Het is mij bekend, dat het Fransch Bestuur Marokko een grootsche ontwikkeling van den landbouw aldaar grootendeels afhankelijk stelt van de beschikking over bruikbare mechanische middelen. Ik kan hieraan toevoegen, dat op het oogenblik Marokko onder leiding van een Ned. ingenieur Engelsch-Duitsche machines proeven voor een zondere bodembewerking (er zijn daar vrij groonden) worden genomen. Slaagt men in die richting, dan wordt verwacht, dat een koloniatievordering zal kunnen maken en direct op een hooger peil zal kunnen worden geplaatst.

In Britsch-Guyana trachten de planters mechanische cultuurmethode te vinden, welke aanpast aan het bestaande drainagesysteem. komt mij onwaarschijnlijk voor dat langs dien weg een afdoende oplossing te vinden is.

Suriname is een waardevol bezit. De ontvoering van de waarden moet het werk zijn van jonge mensen, de oudere hangen te veel aan goedkoop koolie.

Den Haag, Maart 1929.

Kolonisatie van Hollandsche bodem naar Suriname,

door

J. A. LIEMS.

Oud-hoofd van den Landbouw Voorlichting in Suriname.

Of kolonisatie van Noord-Europeanen in de landen in het algemeen en in het bijzonder in Suriname mogelijk is, is in de laatste tijden een onderwerp van veel gedachtenwisseling. Over de schelijkheid bestaat er geen verschil van meening over de uitvoerbaarheid.

Aangezocht over dit onderwerp mijne meening te zeggen, bespreek ik hier alleen de economische zijde; de hygiënische aan de deskundigen gebied overlatende.

Toch meen ik mij hieromtrent een opmerking mogen veroorloven.

Wanneer er van een, zooals de heer Tj. P. van den Broek, wordt gepraakt, dat de 19e eeuwse gewassen sprake is, dan zullen de landbouwers betrokkenen niet veel zwaarderden arbeid verrichten hebben dan administrateurs en assistenten op de Europeesche bedrijven in dit land. De hygiënisten zich niet verzetten tegen vestiging van Europeanen in de tropen als leiders van landbouwondernemingen, kan hunnerzijds geen bezwaar bestaan tegen vestiging in boerenbedrijven niet meer van hun fysiek eischen dan gewone beroep.

De uitvoerbaarheid uit een economisch oogpunt beschouwt, hangt geheel af van de mogelijkheid van het aanwenden van handenarbeid besparingswerktuigen.

Dat de pogingen in deze richting tot nu toe gefaald, moet hoofdzakelijk worden toegeschreven aan de omstandigheid dat de oude grondbouwmethoden, waarop tot nu in Suriname de landbouw gebaseerd wordt, niet deugt; deze is gebaseerd op goedkope slavenarbeid. Voor mechanische bedrijven een nieuw systeem worden opgebouwd, de cultuurmethode geheel gewijzigd worden.

In de W.-I. Gids van 1925 blz. 371 e.v. is mij aangegeven hoe een bedrijf met aanwending van dierlijke trekkracht ingericht zou moeten worden met een daarbij te volgen systeem van landbouw. De heer Pyttersen, die een diepgaande studie van deze zaak heeft gemaakt, heeft, in samenwerking met het Ingenieursbureau Van Dijk, een schema van inrichting ontworpen van een mechanisch bedrijf, dat voor alle cultures met korten groeitijd geschikt is en waarmede de landbouw geheel kan vereenigen.

UW ADRES

VOOR

PELTERIJEN

IS 3728

MAISON DE PELLETERIE

SPECIAAL BONTMAGAZIJN

DEN HAAG - SPUISTRAAT 46-48

EIGEN ATELIERS VOOR HET VERVAARDIGEN EN VERMAKEN VAN ALLE SOORTEN BONTWERKEN

BONTMANTELS NAAR MAAT

ZONDER PRIJSVERHOOGING

MONOPYL,

het eenige éénknopstoestel met geijkte stationsschaal. Prijs volledige installatie incl. luidspreker, geschikt voor aansluiting op het lichtnet: 5751

NERABO, het summum van eenvoud

f 355.-

De voornaamste stations — Hilversum, Daventry, Parijs, Huizen (lang en kort), Brussel, Langenberg, Daventry Jr. — kunt U beluisteren door het uittrekken van één enkel knopje, waarboven de naam van het betreffende station gedrukt staat. Prijs volledige installatie, geschikt voor aansluiting op het lichtnet, met electro-dynamischen luidspreker: 5751

f 345.-

Wendt U tot de:

N.V. Nederlandsche Radiobouw
J.-van-Deventerlaan - Voorburg - Telef. 78639

OM IN ONS KLIMAAT GEZOND TE BLIJVEN

IS HET NOODZAKELIJK DAT GIJ U VOEDT MET

HUS' BROOD

VERGEET DAAROM VOORAL NIET, U NOG HEDEN OP TE GEVEN ALS KLANT

DEN HAAG TEL. 11940*

HANSA-TAFELZILVER

Echt Zilver :: Verzilverd

O. TRAUTWEIN

NOORDEINDE 128a - DEN HAAG

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”

Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD

SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT ROEMEENSCH ORKEST

UITSTEKENDE KEUKEN GERENOMMEERDE WIJNKELDER

eigen ervaring weet ik dat deze soepgroente in gedroogden toestand uitstekend voldoet.

Deze in Suriname snel groeiende en goed producerende plant kan gemakkelijk als tusschengewas in jonge boomgaarden geteeld worden

Uit het antwoord van den Minister van Koloniën in de vergadering van de Eerste Kamer op 9 Mei 1928 — vaststelling van de Surinaamsche begroting voor het dienstjaar 1928 — ten aanzien van de door den heer Arntz aanbevolen emigratie van Nederlandsche kolonisten, blijkt dat van Regeeringswege geen directe steun te verwachten is voor een proef als deze. Particulier initiatief is hier dus noodig en om verschillende redenen beter, omdat ambtelijke omslag en bureaucratische sleur vermeden wordt, wat de kans van slagen aanzienlijk verhoogt.

Volgens het verslag van de „N. R. Ct.” (Ochtendblad B, van 27 Maart j.l.) heeft in een den vorigen avond van wege de Nederlandsche vereeniging voor economische geographie met afdelingen Den Haag van de Nederl. Heidemaatschappij, de Holl. Mij van Landbouw en de Nederl. Mij. van Nijverheid en Handel gehouden vergadering, Prof. Dr. H. Blink o.m. gezegd: „Wij hebben in Nederland met de „intensiteit der cultuur wel bijna een maximum „bereikt. Daarom moeten wij trachten het cultuur-land uit te breiden. Vooral thans, nu de landverhuizing stopgezet of veel beperkt is in Amerika „en in andere landen. In Nederland zijn de boeren „plaatsen meestal klein en die kunnen niet meer „worden versnipperd... Er is vraag naar meer cultuurland. Dat kan alleen worden verkregen door „uitbreiding en deze geschiedt door ontginning en „door droogmaking.”

„... Belangrijk voor de ontginning waren: „1e de oprichting der Nederlandsche Heidemaatschappij in 1887, die vooral onder directie van den „heer Lovink tot grootere activiteit kwam en voort- „gezet wordt onder den heer Lonkhuizen. Zij is geen „philantropische vereeniging, maar vestigde de „ontginning op wetenschappelijken grondslag en „voerde vele ontginnings- en grondverbeterings- „werken uit. Haar beteekenis blijkt als wij weten, „dat zij in 1928 uitbetaalde aan loonen 3.6 miljoen „gulden.”

Zouden de Holl. Mij. van Landbouw en de Ned. Mij. van Nijverheid en Handel er geen belang bij hebben de hier aanbevolen proefneming financieel te steunen en de uitvoering, althans de leiding, aan de Ned. Heide Mij. toevertrouwen? Ook in Suriname behoeft de ontginning geen philantropisch werk te zijn. Goed uitgevoerd, zullen de aanlegkosten per H.A. belangrijk minder bedragen dan de ontginning van heide en het land een aanzienlijk grooter waarde blijken te hebben dan de daaraan bestede som.

Het geld hier een nationale daad in het belang van Suriname, maar nog meer van Nederland.

Vereeniging „Oost en West”.

Jaarverslag over 1928.

Algemeene toestand.

Het overzicht van den Secretaris der Redactie van het Koloniaal Weekblad, in het eerste No. van den jaargang 1929, heeft, als naar gewoonte, den belangstellenden lezer voorbereid — zij het in breedte omtrekken — op hetgeen hij, onder dit hoofd, in het jaarverslag van den Algemeenen Secretaris der Vereeniging, opgeteekend zal vinden.

En zoo heeft dan de lezer, dank zij de juiste aanduiding van dien toestand, bereids kunnen vernemen dat de Vereeniging er goed voor staat of, om een gebruikelijke uitdrukking te bezigen, dat de algemeene toestand gunstig is.

Nader uitgewerkt moge het volgende dienen: Het jaar 1928 was voor de Vereeniging „Oost en West” van buitengewone beteekenis. Met het noemen van de Arnhemsche tentoonstelling kan elke toelichting op dien volzin achterwege blijven, mede rekening gehouden met al hetgeen over deze belangrijke gebeurtenis in woord en schrift behandeld geworden is. Wat voor 't overige den algemeenen toestand beïnvloed heeft, blijft onder dit hoogtepunt in dien zin dat, sedert de oprichting der Vereeniging, nu welhaast 30 jaar geleden, niets zoozeer bijgedragen heeft tot hare bekendmaking in, maar ook buiten de grenspalen van ons land, al heeft de gebeurtenis zelve en hare gevolgen niet

kunnen leiden tot eene daarmede in verhouding staande belangrijke toename van het ledental. W. misschien, ook iets te hoog gemikt ware.

Was niettemin die uitbreiding in 't algemeen inzonderheid die der Arnhemsche afdeling bevredigend, aan den totalen groei van het ledental — de allesbeheerschende factor in het licht aspect dat de Vereeniging biedt — is in hooge mate bevorderlijk geweest een actie, van welke al in vorig verslag gewag gemaakt werd en die, onder, nog nader ter sprake zal komen.

Dit jaarverslag, het laatste van de reeks van het 30-jarig bestaan der Vereeniging — 3 Mei 1928 — afsluit, schenkt een gelegenheid, welke niet benut mag worden gelaten, om het gunstig deel, dat in de laatste jaren over den algemeenen toestand, en met recht uitgesproken kon worden, wat nader in beschouwing te nemen. Het befeitelijk en uitsluitend — er werd hierboven reeds op gezinspeeld — op den stand van het ledental dat der begunstigers, waarbij immers de financieel zoo nauw betrokken zijn. Vond een zoodanig deel, uiteraard, zijn begrenzing door het gebied de Vereeniging zelve bestrijkt, waarbij derhalve in aanmerking komt hoe zij, als maatschappelijke instelling, zich verhoudt tot andere vereenigingen met haar op een lijn te stellen en tot de wereld in het algemeen, men denke ditmaal grenzen even weg om een blik te werpen in de ruimte, rondom. En wanneer men, dit doende tot vergelijking genoopt, de plaats bepaalt, welke onze Vereeniging te midden harer zusterinstellingen in den lande inneemt, dan, voorzeker, valt vergelijking niet in haar nadeel uit. Bezigt evenwel een andere, ruimere, maatstaf, die het ledental in verhouding tot hen die nog buiten de Vereeniging staan, maar er binnen behoort, dan komt men tot een gansch andere gevolgtuiging, dan maakt de Vereeniging een minder figuur. Maar... buiten haar schuld. Want, al het alleen uit hoofde van het van gezonden naliteitszin getuigend beginsel dat men trachtte ontwikkelen: het onderhouden en versterken den band tusschen de Europeesche en Overzeesche deelen van het Rijk der Nederlanden, de having dus van het Rijksverband, zoo zouden die velen, hier bedoeld, tot aansluiting zich open moeten voelen. Dat nu is, helaas, het geval terwijl het er niet naar uitziet, getuige eene 30-jarige ervaring, dat deze toch geenszins onredelijke wachting in vervulling zal gaan. Een phalanx Staatsburgers, met wier openbare overtuiging aanzien van de koloniale richting rekening moeten worden gehouden, vormt onze Vereeniging nog niet.

Deze nevenbeschouwing doet intusschen niets aan de bevinding van den huidige stand van zaken der Vereeniging; ze is, bij uitzondering, in het jaarverslag op hare plaats, bijaldien zij herinneren aan wat men veelal voorbij pleegt te zien, aan eenzijdigheid en dientengevolge betrekkelijkheid van elk oordeel, ook van dit hetwelk niettemin, in inachtneming van het voorgaande, in zijn waarde ring, onverkort gehandhaafd blijven kan.

Leden en begunstigers.

Dit jaar nam het ledental weer belangrijk toe bereikte op ult. December 1928 het cijfer van 3428 leden tegen 3428 eind 1927, alzo een vermeerdering van 516 leden. Ze is, grootendeels, een uitvloeisel van de hiervoren aangeduide en in het vorig jaarverslag aangekondigde actie, welke, na overleg met den Algemeenen Secretaris der Vereeniging, is uitgevoerd geworden is door den Secretaris van de Redactie van het Koloniaal Weekblad. Ze is voor dat deel rechtstreeks het gevolg van met zorg opgesteld rondschrijven, toegezonden aan ieder ambtenaar, officier en particulier, die er van in aanmerking kwam, zoo hier als in de Overzeesche gewesten. De actie wordt voortgezet en is bewijs hoe een ernstige, goedgevoerde poging om leden te winnen, ook langs dezen weg, met slagen kan worden bekroond. Een woord van hulpe en erkentelijkheid jegens den uitvoerder mag hier niet ontbreken en wordt dan ook gaarne gebrach stationnair.

De onontbeerlijke geldelijke steun van voornamelijk maatschappijen en instellingen, welke de Vereeniging wederom mocht ondervinden, wordt door haar in hooge mate gewaardeerd. De besturen der lichamen gelieven, bij vernieuwing, den dank der Vereeniging te aanvaarden.

Ten besluite een wenk aan de Penningmeesters en Administrateurs der Vereeniging om, waar moog-

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJNKAMP'S KLEEDING?
OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN, DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJNKAMP INDERDAAD HET GEVAL IS
LIJNKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

... te willen blijven werken aan het op peil brengen der contributie van diegenen onder de leden, naar een lang verouderde regeling hun lidmaatschap nog maar altijd met f 2.50, f 2.— of zelfs minder voldeden, waardoor de kosten voor de verandering van het Orgaan nauwelijks worden vermindert.

Hoofdbestuur.
 De samenstelling van het H.B. onderging eenige wijziging. In de Jaarl. Algem. Vergadering van 23 Mei op de I. T. A. te Arnhem werden de zetels van de HH. G. C. van den Wall Bake en Z. G. Ph. Scellera, die onderscheidenlijk voor Amsterdam en Rotterdam zitting hadden, ingenomen door de HH. Garschagen en Mr. J. G. Huijser, terwijl de Hr. F. Wagenaar Reisiger (Haarlem) te voren benoemd was. Diens zetel werd, tijdelijk, ingenomen door den Secretaris dier afdeling, den heer H. P. van der Meer. De heer W. F. J. Kroon, Voorzitter der afdeling Breda, legde zijn functie neer wegens verandering van woonplaats; hij trad tegelijkertijd uit het Hoofdbestuur. In zijn vervanging is nog niet een definitief voorzien. Het lid de heer F. van Peski, reglementair, aan de beurt van aftreden was, werd herkozen. De gewone bijeenkomsten van het H.B. in April en October hadden ook dit jaar plaats in het gebouw der Vereeniging.

Afdelingen.
 Het aantal bleef hetzelfde. De jaarverslagen werden eerlang in het Orgaan der Vereeniging worden opgenomen. De tusschentijds ingezonden verslagen, zoodat de min of meer belangrijke mededeelingen met betrekking tot de aangelegenheden der afdelingen, vonden geregeld in het blad vermelding.
 Een poging om in Eindhoven een afdeling op te richten, mocht het gevolg niet hebben dat men zich voorgesteld had.
 De afdeling Den Haag vierde op 30 October haar 25-jarig bestaan op luisterrijke wijze door voorstelling met gemengd programma in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, bij welke gelegenheid de Algemeene Voorzitter, namens de Vereeniging, een fraaie hamer met inscriptie ten teken aanbood.
 Een andere regeling voor de geldelijke afdracht der afdelingen aan het H.B. werd ingevoerd. De afdracht berust op progressieven grondslag en is alomtegenwoordig ontworpen dat, behalve de beide grootere afdelingen Den Haag en Arnhem, alle andere er mede aan zijn.
 De besturen der afdelingen Amersfoort en Nijmegen blijven zich aanbevelen houden voor boeke- en tijdschriften enz. voor hunne bibliotheken.

Vertegenwoordiging in Oost- en West-Indië en Suriname.
 In Oost-Indië bleef de heer Mr. K. Fauser zijne functie als Hoofdvertegenwoordiger vervullen. Het aantal leden aldaar nam enigszins af, doch er bestond gegronde hoop dat de dezerzijds ingestelde commissie, welke zich tot de Overzeesche Gewesten uitstrekt, ook daar te lande doorwerken zal.
 De Vereeniging bleef in Suriname vertegenwoordigd door den heer H. P. Nye, lid der firma Kerckhoff & Co. te Paramaribo, terwijl zulks in Curaçao werd bedacht door den heer Dr. H. Polyliet, lid van de Hof van Justitie te Willemstad, die na het vertrek van den heer X. Krugers naar Saba, welwillend bereid bevonden werd onze belangen te behartigen.
 Aan bovengenoemde heeren worde hier een woord van welgemeenden dank gebracht.
 De heer J. Thierry Kempf te Parijs, rue Haret 6, dankt onze belangen aldaar voor Frankrijk waar.

Koloniaal Weekblad.
 De belangstelling voor het Orgaan neemt steeds toe, zowel in als buiten de Vereeniging; bewijzen daarvan zijn de aanvragen te over. De voornaamste reden hiervoor is de zeer verdienstelijke bewerking der rubrieken door redacteur en vaste medewerkers en in de keuze van eerstgenoemde uit de krachten, welke hij voor het overige redactionele gedeelte van het blad weet te verbinden, een keuze, welke, op het standpunt dat de Vereeniging inneemt, een noodige bedachtzaamheid eischt.
 Aan de hier genoemden een woord van lof voor hun werk dat zij, ook wederom dit jaar, leverden.
 Op 1 Januari van het verslagjaar kwam, om financiële redenen, de omslag te vervallen; bij den afsluiting van den nieuwen jaargang wordt de parse

kleur vervangen door de meer algemeene witte kleur, waardoor aan klachten tegemoet gekomen is. Een andere verbetering, nog niet volledig doorgevoerd, was de rangschikking der advertenties.

De verzorgde typografische uitvoering door de firma Ten Hagen viel ook dit jaar te loven.
Informatiebureau.

Deze instelling bewees wederom hare goede diensten, wat blijken zal uit het eerlang te verschijnen verslag van den Leider van dit bureau, die op gezette tijden voeling hield met het Dagel. Bestuur. Het aantal informaties bedroeg in 1928 591 schriftelijke en 696 mondelinge, tegen 687 en 605 in 1927. Een nieuw werkje „Onze West” werd uitgegeven, bewerkt door de heeren Oudschans Dentz en Menkman, onderscheidenlijk voor Suriname en Curaçao.

Leeszaal.
 Een druk bezoek, terecht verwacht, nu dit lokaal in het nieuwe gebouw zoodanig voor zijn doel ingericht is dat het aan hooge eischen voldoet, bleef uit. Niet slechts de nieuwe inrichting, als zoodanig, welke ook gelegenheid biedt tot het maken van aantekeningen, maar evenzeer de steeds aan groeiende voorraad lectuur, in groote verscheidenheid, deed de hoop koesteren dat de leden hun leeszaal, voor de aankleding waarvan kosten noch moeten gespaard zijn, veelvuldig zouden bezoeken. In die hoop is het Bestuur teleurgesteld geworden; steeds is het een vaste, kleine kern van belangstellenden die men ziet verschijnen. Het eenige, wat men hier ervan kan zeggen, al valt er over dit verschijnsel zelf veel te zeggen, is dit, dat deze inrichting het lot deelt van vele andere van dien aard.

Stichtingen, Commissiën, Fondsen.
 Hieronder vallen weinig bijzonderheden te vermelden. Sedert het in gebruik nemen der nieuwe lokalen houdt de Studie-Commissie, die voortaan altijd aan het Departement van Koloniën bijeenkwam, hare periodieke vergaderingen hier. Een nieuw Reglement dier Commissie werd door het H.B. bekrachtigd. De West-Ind. Commissie hield twee malen een gecombineerde vergadering met het Dagel. Bestuur, beide ten doel hebbende een conferentie met tevens afscheids-groet aan de nieuwbenoemde Gouverneurs van Suriname en van Curaçao, vóór hun vertrek naar die Gewesten.

In den loop van het jaar vormde zich een Commissie, onder praesidium van den Onder-Voorzitter der Vereeniging, de heer F. van Peski, ter voorbereiding van een te dezer stede in 1929 te houden tentoonstelling van „het Indische Boek”.

Andere werkzaamheden en verrichtingen.
 Ofschoon maar een maatregel van huishoudelijke aard, zoo dient hier toch melding gemaakt te worden van de nieuwe huisvesting van den zetel der Vereeniging in het gebouw Korte Voorhout 6 (boven Menno's Bank), welke plaats greep op 1 Mei. Den daarop volgenden dag reeds, den 2en Mei, vergaderde er voor het eerst het Dag. Bestuur. Om verschillende redenen, onder welke de voornaamste was de beknoptheid van huisvesting, was die verplaatsing reeds lang te voren noodzakelijk gebleken. Een van zijn gevolgen was deze, dat aan de huisbewaarster van de Heulstraat, wier werkkring overbodig geworden was, wegens 24-jarigen dienst een pensioen werd toegekend.

Bij het in gereedheid brengen van de nieuwe vertrekken werd van verschillende zijden steun ondervonden in den vorm van ten geschenken of in bruikleen afgestane voorwerpen, ook wel van giften. Nogmaals een woord van dank aan die allen, die daardoor zooveel bijdroegen tot het uiterlijk aanzien van het complex, in 't bijzonder ook voor de hulp door Boeatan bewezen. Het grootste lokaal werd niet in gebruik genomen, maar bestemd voor het houden van kleine tentoonstellingen, zooals er dan ook bereids een gehouden geworden is (tabak). Aan de pers, ook de buitenlandsche, is de gelegenheid geboden geworden — waarvan ruim gebruik gemaakt is — de nieuwe woninginrichting te bezichtigen.

Op den 18en Januari en daarna op den 11en Juni had de uitreiking plaats van de gouden eremedaille der Vereeniging aan de heeren Folkker en Mr. Huges, aan den eerste wegens zijn bijzondere verdiensten ten opzichte van het luchtverkeer met Indië, aan den laatste (met oorkonde) ter gelegenheid van de opening der I. T. A.
 Verschillende malen werden lezingen over de

DOORN

Gediplomeerd verpleegster biedt gelegenheid tot opname van baby's en kinderen, tijdelijk of doorlopend, niet meer dan 6 kinderen (geen t.b.c.). Zonnig huis, groote tuin, vlak aan dennenbosch. Goed onderwijs in Doorn. Uitstekende referenties. Zuster DE BOER - „Ons Landhuis” - Parklaan 40.

Krontjong.

Welwillend afgestaan door „Oeday”

Op het gebied van Gramophoneplaten kunnen wij u een belangrijke noviteit der Edison Bell Fabrieken melden. Genoemde firma heeft haar repertoire uitgebreid met het opnemen van een vijftiental platen met Krontjong-muziek (30 nummers). De muziek welke bij onze lezers wel bekend is uit hun Indische jaren. Ook bij vele Hollanders zal deze muziek niet onbekend zijn en zal menigeen verlangen door deze platen in nauwer contact te komen met het leven in onze koloniën.

Het orkest, dat voor deze opnamen gespeeld heeft, is het ons allen bekende Krontjong Orchest „Eurasia” uit Den Haag, waarvan wij hierboven een foto afdrucken, spelende in de studio der Edison Bell Fabriek te Londen. Bij het hooren dezer platen zullen velen zich weer terugdenken op de verleden jaar te Arnhem gehouden Indische Tentoonstelling, waar Eurasia ook geregeld haar half sentimentele, half pittoreske muziek van serenaden van liefdeverlangen in de tropische maanachten heeft doen hooren.

Wat het repertoire betreft, dat op deze platen is opgenomen, kunnen wij van een zeer gelukkige keuze spreken en oemen wij hiervan o.a. de zeer karakteristieke nummers Krontjong Betawie met aan den anderen kant Krontjong Soerabaia (E.B. Radio Rec. F 105) en Krontjong Kemajoran (E.B. Radio Rec. F 106).

Een zeer geliefd nummer is ook Ajoen, Ajoen, (E.B. Radio Rec. F 110), met het welbekende refrein:
 Ajoen, Ajoen, Ajoen in dien hoogen klapperboom
 Ajoen, Ajoen mea mira djangan maen gila,
 hetwelk ook door het orkest wordt meegezongen; de andere zijde dezer plaat laat ons hooren: Boeroeng Kaka, met de woorden:

Boeroeng Kaka Toea
 Mentjlok di tjandela
 Nenah Soedah toea
 Giginja tinggal doea.

Verder noemen wij nog het veelal bij de afvaarten der booten gezongen wordende liedje: Rasa, Sajang Keneh Ombak Poetih, Poetih, (E.B. R.R. F 118).

Het in zeer snel tempo gespeelde Patjar Keling (F 112) en Hela Rotan (F 115) toonen ons de goede qualiteiten van Eurasia, zoodat het avondlied aan den Maneschijn: „Terang Boelan” (F 111), hetwelk onzen Holl. zanger J. H. Speenhoff heeft geïnspireerd tot een zijner aandoenlijke liedjes.

Als technische noviteit dezer platen kunnen wij nog melden, dat Edison Bell, waarvan de vertegenwoordiger voor Holland en koloniën is: The Dutch Gramophone & Radio Works, P. Meyer, Amsterdam, deze nummers heeft vastgelegd op een plaat van 20 c.M. middellijn (2 zijden bespeelbaar), welke door toepassing van de nieuwste vindingen op dit gebied echter een kwaliteit en speelduur hebben gelijk aan de platen van 25 c.M. middellijn, waardoor bovendien een belangrijke besparing is verkregen, zoodat de prijs dezer platen slechts f 1.25 bedraagt.

Resumeerende een zeer geslaagde serie opnamen, die elke gramophonebezitter gaarne aan zijn collectie platen zal toevoegen.

LEIDEN

LEIDSCHE ZUIJVERVERKOOP CENTRALE
 L. VAN DAM,
 HAARLEMMEERSTRAAT 490, LEIDEN

BEVESTIGD 1908 TELEFOON 1928

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN - DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

PENSION PARKOORD, Apeldoornschestr. 14, ARNHEM
Prachtige kamers - prima keuken - matige prijzen!
G. A. S. LINTHOUT.

FIRMA WAGNER
RUND-, KALFS- EN VARKENSSLAGERIJ
SPECIALITEIT FIJNE VLEESCHWAREN

ARNHEM
JANSSTRAAT 31 :: TELEF. 470

Studio Moonen
PASTOORSTRAAT 9
ARNHEM :: TEL. 3420

UW Fotograaf??

KON. NED. MANDENFABRIEK
FERD. VAN VLIET
STEENSTRAAT 11 - ARNHEM - TEL. 6

ALLE SOORTEN MANDWERK
SERRE-MEUBELEN

Overzeesche Gewesten, of hunne belangen rakende, georganiseerd door het H.B. zelf of te zamen met andere lichamen en vereenigingen. Zoo, op 27 Januari, met de Nationale Unie — lezing Professorens Gerritson en Eigenman; met het Genootschap Nederland-Engeland — lezing Sir Whyte; met den Ondernemersraad voor Ned.-Indië — lezing Prof. Schröter, enz.

In samenwerking met het Comité Vliegtocht Nederland-Indië heeft het Hoofdbestuur getracht de tocht van Onlangs naar de West tot verwezenlijking te brengen en hebben te dien einde verscheidene keeren besprekingen, o.m. met den Generaal Snijders, plaats gehad.

Aan de huldiging van den afgetreden Gouverneur baron v. Heemstra bij zijn terugkeer uit Suriname werd deelgenomen, doordat de Alg. Voorzitter en de Alg. Secretaris bij die plechtigheid, te Bloemendaal, aanwezig waren en eerstgenoemde met een toespraak dezen dignitaris een stoffelijk bewijs van waardeering overhandigde.

Voorts was de vereeniging door zijn Bestuur steeds vertegenwoordigd daar, waar zulks noodig of wenschelijk was. Die vertegenwoordiging had dan plaats of door den Algem. Voorzitter en den Algem. Secretaris dan wel door het Dagel. Bestuur in zijn geheel of door een of meer zijner leden.

Ten slotte zij aangeteekend dat dadelijk na de verhuizing een begin is gemaakt met het ordenen van het Archief wat thans zijn beslag gekregen heeft.

Hiermede zijn slechts enkele vermeldenswaardigheden opgesomd; het spreekt vanzelf dat een verslag aan een zeker bestek gebonden is en dat herhaling van bekende zaken, bereids gepubliceerd, behoort te worden vermeden.

Financiële toestand.

Was het jaar 1928 zooals het in den aanhef heette, van buitengewone betekenis, juist op den grond daarvoor aangegeven en tengevolge der verhuizing, het was ook een buitengewoon duur jaar. Wat de verhuizing betreft, zoo moest een deel van het oude meubilair worden opgeruimd en vervangen, terwijl een aanzienlijke aanvulling met nieuwe goederen en voorwerpen noodzakelijk bleek te zijn. Een en ander bleef niet zonder uitwerking op het kapitaal. Men zou dan ook een tegenstelling kunnen zien tusschen den fin. cielen en den algemeenen toestand, ware het niet dat de op sommige punten hoge posten op de Exploitatie-rekening uitsluitend voor dit jaar gelden. Daardoor behoeven de financiën bij een enigszins voorzichtig beheer geen zorg te baren, ook hierom niet, wijl het zich niet laat aanzien dat het ledental achteruit zal loopen en bovendien andere lichtpunten te onderkennen zijn.

Aangeteekend zij nog dat de vereeniging in dit jaar zich in het bezit gesteld zag van een legaat onder vruchtgebruik.

Behalve hetgeen de Commissie van verificatie der jaarrekening te dien opzichte verrichtte, geschiedde op gezette tijden opname van de kas en de verdere bezittingen der vereeniging door een gecommiteerde uit het Dagel. Bestuur.

Bestuit.

In het vorig jaarverslag, in een der slotlinea's

leest men het volgende dat hier overgenomen wordt: „Alles beweegt en in de goede richting en het is een veelbelovend tijdstip dat, tegen de destructieve stroomingen „Oost en West” een tijdperk van voorspoed doormaakt”.

Indien, vooreerst, uit dien voorspoed nog niet de kracht kan worden o. eend om die stroomingen in het zand te doen verlopen, zoo is de vereeniging niettemin, krachtens haar beginsel, gehouden te trachten dien voorspoed te bestendigen en, kan het zijn, te doen toenemen. Een middel daartoe is het zooveel mogelijk opvoeren van het ledental, opdat

aldus over de noodige middelen beschikt zal kunnen worden, om de wieden breeder uit te slaan. Dit moet niet het werk zijn van enkelen, maar van allen, allereerst van hen, die in eenige functie aan de vereeniging verbonden zijn, maar ook van ieder gewoon lid afzonderlijk. Dan eerst zal de vereeniging tot macht geraken en tot kracht.

Aan hen, die in het afgelopen jaar in die richting werkzaam geweest zijn, aan hen, in 't algemeen, die de vereeniging, in welk opzicht ook, gesteund hebben, een woord van welgemeende dank.

Exploitatie- en Begrotingsrekening 1928.

Benaming der Hoofden.	Raming 1928		Werkelijke		Verschillen	
	Ontvangsten 1	Uitgaven 2	Ontvangsten 3	Uitgaven 4	Meer 5	Minder 6
Ontvangsten.						
Regeringssubsidie						
(Tehuis v. N.-I. bedienden) ...	f 8200.—	—	f 8200.—	—	—	—
Als voren						
(Gedeleg. Studie-Comm.)	„ 4500.—	—	„ 4500.—	—	—	—
Als voren						
(Ver. „Oost en West”)	„ 3000.—	—	„ 2999.90	—	—	f 0.10
Bijdr. v. leden en begunstigers	„ 14250.—	—	„ 14791.80	—	f 541.80	—
Inlichtingendienst						
(Verk. boekwerken)	„ 70.—	—	—	—	—	—
Interest	„ 1180.—	—	„ 1000.96	—	—	„ 179.04
Uitgaven.						
Propaganda	—	f 4100.—	—	f 4434.33	„ 334.33	—
Meubilair	—	„ 300.—	—	„ 375.96	„ 75.96	—
Onkosten.						
Salarissen, enz.	—	„ 3700.—	—	„ 4070.50	„ 370.50	—
Huishuur	—	„ 1200.—	—	„ 1766.31	„ 566.31	—
Kantoorbenodigdheden	—	„ 150.—	—	„ 115.44	—	„ 34.56
Schrijffloen	—	„ 15.—	—	„ 5.75	—	„ 9.25
Porti en telegrammen	—	„ 325.—	—	„ 248.22	—	„ 76.78
Reiskosten	—	„ 325.—	—	„ 284.70	—	„ 40.30
Receptiekosten	—	„ 175.—	—	„ 222.09	„ 47.09	—
Gas, waterleiding en electr. ...	—	„ 200.—	—	„ 87.92	—	„ 112.08
Telefoon	—	„ 225.—	—	„ 286.50	„ 61.50	—
Brandstoffen	—	„ 125.—	—	„ 93.75	—	„ 31.25
Onderhoud en aanschaffing ...	—	„ 40.—	—	„ 399.07½	„ 359.07½	—
Diversen	—	„ 20.—	—	„ 305.10½	„ 285.10½	—
Hoofdvertegenwoordiger O.-I.						
Salaris	—	„ 1200.—	—	„ 1200.—	—	—
Porti en schrijffloenen	—	„ 350.—	—	„ 350.—	—	—
Propaganda	—	„ 350.—	—	„ 350.—	—	—
Diversen	—	„ 100.—	—	„ 100.—	—	—
Koloniaal Weekblad.						
Honoraria Secretaris Redactie en vaste medewerkers	—	„ 3150.—	—	—	—	—
Honoraria losse medewerkers	—	„ 550.—	—	„ 3873.13	—	„ 126.87
Diversen (Uitgever, enz.)	—	„ 300.—	—	—	—	—
Leeszaal	—	„ 500.—	—	„ 571.55	„ 71.55	—
Lidmaatschappen	—	„ 125.—	—	„ 153.35	„ 28.35	—
Inlichtingendienst	—	„ 975.—	—	„ 1574.05	„ 599.05	—
Studie-Commissie	—	—	—	„ 12.40	„ 12.40	—
Diversen	—	—	—	„ 116.25	—	—
Regeringssubsidie						
(Tehuis N.-I. bedienden)	—	„ 8200.—	—	„ 8200.—	—	—
Idem (Gedeleg. Studie-Comm.)	—	„ 4500.—	—	„ 4500.—	—	—
Nadeelig saldo	—	—	—	„ 2203.72	—	—
Totalen	f 31200.—	f 31200.—	f 33696.38	f 33696.38		

Den Haag, 23 Maart 1929.

Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West“.

De ondergeteekenden, in commissie vereenigd ter verificatie der Jaarrekening 1928 van de Vereeniging „Oost en West“, leggen hierbij gaarne de verklaring af, dat zij alles in de beste orde aangevonden hebben en dat de verschillende registers en verdere bescheiden behoorlijk en netjes bijgehouden zijn geworden.

Van de door ons geverifieerde posten van ontvangst en uitgaaf waren de bewijzen tot staving aanwezig, en de uitkomsten der hoofden van rekening in de boeken stemden overeen met de cijfers der overgelegde exploitatie-rekening en balans. Wij brengen dan ook gaarne hulde voor de wijze waarop de administratie gevoerd geworden is en verzoeken derhalve aan de balans per ult. December 1928 goed te keuren en het Hoofdbestuur voor het houden beheer te dechargeeren.

De Commissie voornoemd, (w.g.) J. VAN HAAFTEN, G. W. ERFMANN, M. J. LUSINK.

FAMILIE-PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 13765

Schitterende groote Salons en Slaapkamers met Bad, benevens Eet- en Conversatiezaal, Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Koken

Leeszaal	350.—
Lidmaatschappen	150.—
Inlichtingendienst	1000.—
Regeringssubsidie (Tehuis N.-I. bedienden)	8200.—
idem (Gedeleg. Studie-Commissie)	8650.—
idem (Vereeniging Oost en West)	3000.—
f 36375.—	

De Alg. Secretaris-Penningmeester, VAN DER BRUGH.

Hindoe-Javaansche Kunst.

Recente vondsten en ontdekkingen op Java.

Voor de leden van de Afdeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West“ hield Dr. F. D. K. Bosch, Chef van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, op 26 Maart j.l. een voordracht over Hindoe-Javaansche kunst en recente vondsten en ontdekkingen op Java.

De heer F. van Peski, voorzitter der afdeling, heette alle aanwezigen, die de groote zaal van „De Twee Steden“ geheel vulden, hartelijk welkom. Daarna leidde hij den spreker met eenige korte woorden in, er op wijzende, dat het hem bijzonder veel genoegen deed, dat Dr. Bosch er voor te vinden was deze lezing voor de afdeling te willen houden, niettegenstaande hij nog kort geleden aan een griepaanval leed en ook in verband met zijn spoedig vertrek naar Indië. Hierna gaf de voorzitter het woord aan Dr. Bosch.

Spreker begint met de opmerking, dat de taak van den Oudheidkundigen Dienst, voor zoover zij beoogt de Hindoe-Javaansche beschaving te bestudeeren en te verklaren, niet scherp te omlijnen is. Tot in den tegenwoordigen tijd werken de Hindoe-invloeden na en men zou met eenig recht nog de tegenwoordige Javaansche maatschappij Hindoe-Javaansch kunnen noemen. Ook in den grijzen voortijd is het onmogelijk een punt aan te wijzen, waar het onderzoek een aanvang neemt. Kennis zoowel van de Indische als van de Javaansche factoren, welke samensmelting de Hindoe-Javaansche cultuur voortbracht, is noodzakelijk en dit leidt enerzijds tot een bestudeering van de Indische maatschappelijke en geestelijke stroomingen, anderszijds tot een vergelijking met de Indonesische volken, die niet of in geringe mate den Hindoe-invloed hebben ondergaan. Evenmin als de tijd is ook de plaats, waarbinnen het oudheidkundig onderzoek zich beweegt, nauwkeurig te omlijnen, immers, men zal hebben rekening te houden met het feit, dat niet alleen de Indiërs hun beschaving naar Java gebracht hebben, maar de Javanen ook die beschaving van Indië hebben gehaald. Dr. Bosch komt dan te spreken over het oudheidkundig werk te velde op Java. Evenals ieder land zijn eigen flora en fauna bezit, zoo kan ieder land ook wijzen op zijn eigen oudheidkundig onderzoek, waarvan het karakter in eerste instantie bepaald wordt door het klimaat en de gesteldheid van den bodem. In dit opzicht is Java niet bevoorrecht, hetgeen spreker door een vergelijking met landen met een woestijnklimaat aantoonde. Op Java zijn alle stoffen van organischen oorsprong in den bodem verteerd, zoodat de vondsten zich bepalen tot voorwerpen van steen, aardewerk en metaal. Het oudheidkundig onderzoek is dus voorbestemd een eenzijdig licht op den vroegeren beschavingstoestand van het eiland te werpen. Spr. gaat dan na welke historische bronnen bij de opsporing van oudheden dienst doen. Men verkeert op Java niet in zulke gelukkige omstandigheden als bijv. in Voor-Indië, waar de nauwkeurige aanwijzingen van den Chineeschen pelgrim Huien Tsiang den archaeologen den weg wijzen, zoodat zij niet alleen vaak van te voren weten wat zij gaan zoeken, maar ook waar zij het zullen doen. De Chineesche berichten over Java zijn in oudheidkundig opzicht vrij onbeduidend; belangrijker zijn de inscripties, terwijl voor de Oost-Javaansche archaeologie van groote waarde is het lofdicht op den koning van Modjapahit van 1365. Eenigszins uitvoerig beschrijft dan Dr. Bosch hoe de ontgraving van een tempelsterrein in zijn werk gaat en welke vondsten daarbij plegen te worden gedaan. Verder gaat hij na hoe dikwijls het toeval waardevolle gegevens aan het licht heeft gebracht.

Een reeks lichtbeelden van de voornaamste vondsten en ontdekkingen uit de laatste jaren,

besluit het eerste gedeelte van de voordracht. Na de pauze geeft spreker een overzicht van de overige werkzaamheden van den Oudheidkundigen Dienst, waarvan de voornaamste zijn het onderhoud, de herstelling en de reconstructie van monumenten.

Aan de hand van een serie voortreffelijke lichtbeelden van de onlangs, resp. door de heeren Perquin en de Haan ontgraven en wederopgebouwde Tjandi Ngawen bij Moentilan en Tjandi Badoet bij Malang, demonstreert spreker, hoe de reconstructie van een Hindoe-Javaansch bouwwerk in zijn werk gaat. Ten slotte verschijnt op het doek het onlangs gereconstrueerde bijtempeltje van Tjandi Sewoe, een voortreffelijk geslaagd voorbeeld van dit soort werk, waarvoor aan den architect van den Oudheidkundigen Dienst, den heer B. de Haan, alle lof toekomt.

Dr. Bosch verwierf met zijn boeiende rede, welke met een warm applaus werd ontvangen, grooten bijval.

Daarna dankte de voorzitter spreker voor zijn interessante voordracht en wenschte hem, alsmede zijne echtgenoot, eveneens in de zaal aanwezig, een goede reis toe, tevens de hoop uitsprekende, dat Dr. Bosch in Indië veel succes met het ontdekken van nieuwe vondsten zal mogen hebben.

De Secretaris, J. C. BAUDOIN.

Van Week tot Week.

Dinsdag 25 Maart tot Maandag 1 April.

Luitenant-Generaal Swart over Indië. De Haagse Courant van 27 en 29 Maart bevat een reeks zeer belangrijke artikelen van den luitenant-generaal b.d., oud-gouverneur van Atjeh en oud-vice-president van den Raad van Ned.-Indië, H. N. A. Swart, waarin men ook indrukken van zijn jongste reis naar Indië verwerkt vindt.

De Gouverneur-Generaal naar Oost-Java. Van 22 Mei tot 1 Juni zal de Gouverneur-Generaal een rondreis door Oost-Java maken.

De koning van Siam bezoekt Java. Aneta meldt de Djokjakarta 26 Maart. Het bezoek van den koning van Siam is thans officieel vastgesteld in Juli. In Augustus komt de koning in de Vorstenlanden.

Uitbreiding dienst Java-China-Japanlijn. Batavia, 26 Maart (Aneta) De Java-China-Japanlijn opent met 1 April een nieuwen dienst tusschen Japan en Oost-Borneo. Voorloopig wordt de dienst met drie gecharterde schepen onderhouden.

Onteigening van een particulier land. Batavia, 27 Maart. Het Nieuws van den Dag v. Ned.-Indië meldt, dat het zeer groote particuliere land Tjampea nog dit jaar zal worden overgedragen aan het gouvernement. De taxatiecommissie bepaalde de waarde van het land op 8 miljoen gulden.

Het aantal opgezetenen bedraagt 113.600 en de oppervlakte is 51.000 bouws groot. Het grootste gedeelte is beplant met rijst. Het ligt in de bedoeling het overige gedeelte, waar verschillende cultures worden gedreven, na onteigening aan de momenteele bezitters in erfpacht te geven.

De gouverneur-generaal van Formosa bezoekt Java. Batavia, 27 Maart (Aneta). De gouverneur-generaal van Formosa heeft het voornemen in Juni of Juli een bezoek te brengen aan Java.

De Legercommandant treedt af. Batavia, 28 Maart (Aneta). De Legercommandant luitenant-generaal H. L. la Lau heeft pensioen aangevraagd, ingaande met een nader te bepalen tijdstip en dit in verband met de regeling van de opvolging.

Een amokmaker. Soerabaja, 25 Maart (Aneta). Een amokmaker aan boord van het stoomschip „De Klerk“, te Laboean Hadji, heeft den gezagvoerder Ch. J. van der Meyden in den rug gestoken en den tweeden stuurman W. J. Butteling een ernstige verwonding toegebracht. De amokmaker werd neergeslagen.

1) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „N. Rotl. Ct.“

AANTERKENNINGEN	Dagelijksch Bestuur	zal worden aangewezen.
1929	's-Gravenhage	
1931	"	
1929	"	
1930	"	
1931	Amsterdam	
1930	Amersfoort	
1930	Apeldoorn	
1929	Arnhem	
1930	Breda	
1930	Deventer	
1930	Enschede	
1929	Groningen	
1930	Haarlem	
1929	Leiden	
1931	Nijmegen	
1931	Rotterdam	
1930	Utrecht	

WOONPLAATS	FUNCTIEN	NAMEN
	Alg. Voorzitter	R. Zuyderhoff
	Onder-Voorzitter	F. van Peski
	Lid	H. W. J. R. Logeman
	Alg. Sec. -Penn.	H. A. van der Brugh
	Lid	Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg
	"	M. Garschagen
	"	E. Roodhuyzen
	"	J. C. Baars
	"	Mr. J. Huges
	"	Dr. H. H. Zeylstra fzn.
	"	Ir. J. D. Ruijs
	"	J. Franke
	"	H. P. Deinum
	"	J. A. van Hamel
	"	L. Röpcke
	"	Mr. J. G. Huijser
	"	H. Somermeijer.

Begroting 1929.

Regeringssubs. (Tehuis N.-I. bedienden)	f 8200.—
idem (Gedeleg. Studie Comm.)	8650.—
idem (Vereeniging Oost en West)	3000.—
Ontvangsten van leden en begunstigers	15500.—
Inlichtingendienst, verk. boekwerken	125.—
Interest	900.—
f 36375.—	
Propaganda	f 1400.—
Bibliair	75.—
Onkosten.	
Salarissen, enz.	f 3850.—
Woninghuur	2000.—
Verhuurbehoefden	115.—
Stijflood	10.—
Post en telegrammen	225.—
Reiskosten	175.—
Receptiekosten	175.—
Electriciteit	75.—
Telefoon	225.—
Handstoffen	100.—
Verhuur en aanschaffing	50.—
Overigen	50.—
f 7050.—	
Hoofdvtegenwoordiger Oost-Indië.	
Salaris	f 1200.—
Post en schrijfflood	350.—
Propaganda	350.—
Overigen	100.—
f 2000.—	
Koloniaal Weekblad.	
Salorium Sec. der Redactie	f 3150.—
Overige vaste medewerkers	550.—
Overige voren losse medewerkers	550.—
Overigen (Uitgever, enz.)	300.—
Sal. Ver. in hoogere verzen	500.—
Sal. Ver. in laagere verzen	500.—
f 4500.—	

Café-Restaurant „HET GOUDEN HOOFD”, Groenmarkt, Den Haag

In het centrum der stad - Gezellig Terras

GERENOMMEERDE KEUKEN

DAGSCHOTELS m. Soep f 1.00 - DINERS f 1.60 en hooger

Raad van Justitie. Batavia, 26 Maart (Aneta). Benoemd tot tijdelijk buitengewoon lid van den Raad van Justitie te Batavia Mr. J. J. Raaff.

Geen hervatting der werken in de Solo-vallei. Batavia, 28 Maart (Aneta). De Gouverneur-Generaal heeft beslist definitief af te zien van de uitvoering van werken in de Solo-vallei, en wel op grond van landbouw-economische overwegingen. Alleen daar waar zulks zal blijken noodig te zijn, zullen plaatselijke verbeteringen worden uitgevoerd.

Commissie onderzoek Inlandsche middenstand. Buitenzorg, 28 Maart (Aneta). Een commissie is ingesteld, tot onderzoek naar de toestanden in den Inlandschen middenstand. Tot voorzitter dier commissie is benoemd de heer Djajadiningrat, lid van den Volksraad.

De reis van het Belgische kroningspaar. Ambon, 30 Maart (Aneta). Graaf en Gravin de Rethy zijn gisteren alhier teruggekeerd na verschillende tochten op Nieuw-Guinea te hebben gemaakt, waarbij o.a. de paarlvisscherij te Dobo op de Aroe-eilanden werd bezocht. Het gezelschap zal vermoedelijk 6 April a.s. per Gouvernementsstoomer Sirius naar Weltevreden terugkeeren, waarna de reis naar de Westkust van Sumatra zal aanvangen.

De suikerindustrie, rietbranden en werkstakingen. Een gunstig beeld. Soerabaja, 28 Maart (Aneta). Het Soer. Handelsblad constateert, dat de suikerindustrie steeds meer vordert op den weg naar bedrijfsvrede. Het aantal rietbranden is sinds 1904 sterk gedaald. Voor de laatste jaren zijn de aantallen rietbranden als volgt: in 1926 651, in 1927 359, in 1928 391. Ook de statistiek der werkstakingen levert een zeer gunstig beeld op. De cijfers toonen aan, dat in 1920 72 werkstakingen hebben plaats gehad, in 1921 slechts 17, in 1922 7. In de jaren 1927 en 1928 hebben zich in het geheel geen werkstakingen voorgedaan.

Directeur Binnenlandsch Bestuur. Buitenzorg, 2 April (Aneta). Benoemd is tot Directeur van het Binnenlandsch Bestuur de heer A. Mühlendorf, resident ter beschikking van den Gouverneur van West-Java.

Generaal W. Boetje. Den 2en April herdenkt Luitenant-Generaal W. Boetje, oud-legercommandant in Ned.-Indië, zijn 80en geboortedag. Het „Vaderland” van 30 Maart (Avondbl. D.) wijdt eene beschouwing aan den levensloop van den generaal.

Douair. W. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs. Te Breda overleed, in den ouderdom van 72 jaar, Mevr. de Douair. W. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs, oud-voorzitster en eerevoorzitster der afd. Breda van „Oost en West”. Bij de teraardebestelling heeft de Alg. Secretaris, namens het Hoofdbestuur der vereniging, een treffend afscheidswoord gesproken, waarin de groote verdiensten van Mevr. Clifford naar voren werden gebracht.

Dr. H. Rath. Batavia, 30 Maart (Aneta). Na een operatie is alhier overleden Dr. H. Rath, medicus van de ondernemingen Sindang-Tjoeroep.

Ds. J. J. van Alphen. Op 83-jarigen leeftijd is te Ravensteyn overleden Ds. J. J. van Alphen, em. hulprediker der Indische Kerk.

W. F. C. Margadant. Te 's-Gravenhage is op 62-jarigen leeftijd overleden de heer W. F. C. Margadant, laatstelijk notaris te Palembang.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Natuur, Menschen en Kunst op Bali.

Aldus luidde de titel van de voordracht, welke Dr. Gregor Krause op Woensdag-avond, 27 Maart j.l. te Haarlem hield voor de leden van de Afdeling der Vereeniging „Oost en West” aldaar.

Aan de verslagen daarvan in de Haarlemsche bladen ontleenen wij:

De voorzitter van de afdeling, de heer A. G. Boes, heette de talrijke aanwezigen hartelijk welkom en stelde dr. Krause voor, die lang op Bali is geweest en daar uitnuntende kennis van het land en de bevolking heeft vergaard.

Spreker begon allereerst mede te deelen, dat hij meer vertoonen dan vertellen zou, Bali is een zeer bijzonder land.

Van 1912 tot 1914 was hij als militair arts in Bangli werkzaam en heeft in dien tijd duizenden foto's gemaakt, waarvan er vele zeer mooie in het bekende werk van Dr. Karl With „Insel Bali” zijn opgenomen.

Dr. Krause werkte daarna op Borneo, en ging in 't voorjaar van 1928 ten tweeden male naar het mooie eiland, thans echter voor een bezoek van slechts vier weken, teneinde Bali verder te leeren kennen en vooral om een dieper inzicht te krijgen in het wezen der Balineesche kunst.

Op Bali is veel bijzonders te zien en veel moois en Dr. Krause zeide dan ook, dat hij voornamelijk zou laten zien wat op Bali karakteristiek en mooi is, waartoe hij vele schitterende lichtbeelden liet vertoonen.

Bali is volgens den spreker een modeartikel geworden, ieder jaar verschijnt er een boek over Bali en telkens gooit een schip honderden toeristen over het eiland, die het in korten tijd „doen”.

De Balineezen zijn in naam Hindoes, Shiwaïsten, kennen een kasten-stelsel maar zijn feitelijk wat sommigen noemen: „heidene”. Achter ieder huis vindt men er een tempelhof met godenhuisjes en ieder heeft zijn eigen goden.

De landbouw is uitstekend georganiseerd; door de moeilijkheden, die de cultures in dit land in den weg staan, kan één persoon niet afzonderlijk werken, maar moet hij met zijn dorpsgenooten gezamenlijk de bevoeiing enz. regelen.

Het eiland is fraai beboscht, waarvan ongeveer 10 pct. nog oerbosch is. Noord- en Zuid-Bali verschillen veel met elkaar, hetgeen spr. ook duidelijk aantoonde.

De lichtbeelden-serie, die tegelijkertijd vertoond werd, begon met een aantal schitterende natuurlandschappen, prachtige bosschen, berggezichten, etc. De hooge statige palmbomen, waarvan fraaie opnamen vertoond werden, ziet men, volgens spr., nergens zoo mooi.

Op de beelden van dorpen, huizen en erven, door lage kleimuurtjes omgeven, kon men zien hoe de heilige waringin-boomen in het landschap overheerschen, zag men de overeenstemming tusschen natuur en mensch. Deze harmonie leidt tot de schitterende architectuur, maakt, dat bijna iedere Balinees een kunstenaar is, getuige zijn edelsmeedwerk, zijn sculptures, zijn ikatdoeken. Hij leeft voor en door de kunst.

Het zijn mooie menschen, die Balineezen, hun gezicht is expressief, het lichaam vol gratie. Spreker wilde toonen hoeveel schoonheid er is in hun bewegingen; het gaat er slechts om hoe iets gebeurt, wat er gebeurt is secundair.

Er heerscht een hecht, goed familieleven op Bali, het klimaat is gezond, chronische tropische ziekten, als malaria en dysenterie, komen er vrijwel niet voor.

Er is geen rijkdom en geen armoede; de vrouwen zijn onafhankelijk en zelfbewust, regelen hun eigen financiën, gaan ter markt, terwijl de mannen het zware werk, ook op het rijstveld verrichten.

Interessante bijzonderheden deelde de spreker mede over het huwelijksleven der Balineezen. Een meisje moet 's nachts door haar „aanstaande” geschaakt worden, vroeger te paard, thans met een Ford. En daarna moet de jongeling nog een flink bedrag betalen. Meer dan één vrouw heeft de Balinees doorgaans niet, het zou te duur zijn.

Fraaie staaltjes van architectuur kregen wij te zien in de beelden van de heilige badplaatsen, van de tempels en poorten, van de gewone huizen zelfs. En spreker vertelde over feesten en lijkverbrandingen, over hanengevechten enz.

Meermalen wees hij er op, hoe alles staat in verband met religie, alles is naar hooger leven gericht en door het aanvoelen van de natuur door den mensch is alles in harmonie met elkaar, waardoor op Bali alles zoo mooi is.

De vele lantaarnplaatjes waren prachtig, scherp en knap genomen.

Een spreker, die wat te zeggen had, was dr. Krause en „Oost en West” mag gelukkig geprezen worden met deze keuze. Dat zij gewaardeerd werd, bewees de goed gevulde zaal.

Rijsttafelplannen.

Het is hier de plaats om ook nog eens te wijzen op de plannen der zeer actieve afdeling van „Oost en West” te Haarlem, om op Zaterdag 30 dezer een gezamenlijke rijsttafel te organiseren voor leden en geïntroduceerden, welke onder de goede zorgen van

Boeatan zal worden klaargemaakt, ten koste van f 3.— per persoon.

Er moeten echter minstens een zeventigtal deelnemers zijn, wil 't der moeite loonen en tot heden heeft zich nog maar de helft van dit aantal daarvoor aangemeld. Wij twijfelen echter niet of dit zal zich weldra meer dan verdubbelen, als zij, die zich reeds rijsttafelustigen betoonden, zich nog de kleine moeite willen getroosten er bij hunne kennissen eens propaganda voor te maken, want wat kan er genooglijker zijn en geschikter om Indische vriendschapsbanden aan te knopen of nauwer aan te halen, dan een genoeglijk samen aanzitten aan den smakelijken Indischen disch. Ook reeds menig verstokte totok werd op die wijze voor Indië gewonnen. Probeer U 't maar!

Wij wenschen U het beste succes! Wie daaraan deel willen nemen, moeten zich vóór Maandag 8 dezer opgeven aan den heer M. R. A. Michelsen, penningmeester der Afdeling, Westerhoutstraat 4, Haarlem.

De Balische Tentoonstelling te Haarlem.

Zoals reeds in het vorige weekblad gemeld is, werd, bij gelegenheid van de voordracht van Dr. Krause te Haarlem, in den foyer van denzelfden Schouwburg, waar hij gesproken heeft, door Boeatan een tweedaagsche tentoonstelling van Balineesche Kleinkunst gehouden.

Het avondblad van de „Oprechte Haarlemsche Courant” schrijft o.m.:

„Zij is bescheiden, deze fijnzinnige expositie, maar in haar bescheidenheid kenmerkt zich een drang naar verfijning en groote selectie.

„Dat de Baliër levendig van geest is — we werden er aan herinnerd door de kleurige weefsels, rijkelijk van fantasie doordrenkt, die men op het Westelijkste der Kleine Soenda-eilanden heeft weten te vervaardigen. Fleurig zijn de Balineesche weefsels, die als zij met bladgoud versierd zijn, een intense, warmkoesterende kleurenweelde vormen. Vroolijk-bont en kleurig zijn ook de katoenen doeken die zij met lijmvelf beschilderd hebben, terwijl het vlechtwerk van bamboe denzelfden geest ademt.

„Op deze expositie heeft men een buitengewoon intensief en sierlijk bewerkt beeld van den god Vishnoe, rijdende op de Garoeda, aan de onderzijde vastgehouden door een slang, die de aarde omsluit”. Het beeld is volkomen uit één stuk hout gesneden met onbetwistbaar rijke en seignurale fantasie. En wanneer men het in de hand neemt, om een beeld, hetzij

Balineesch Houtsnijwerk — Vishnoe op de Garoeda.

uit hout, koper of zilver te vervaardigen, begint hij zonder enig voorbeeld.

„Onder de bevolking op Bali komen tal van bewaarde goud-, zilver- en ijzersmeden voor. Bezien aandachtig de keur van kopergietskunstvoorwerpen in hun sierlijke afwerking en edele vormen — beschouw nauwkeurig de sirihdoozen, offerschalen, waterbakjes, krissen, die hier bijeengebracht zijn en altoos zult ge getroffen worden door een teer-poëtische fantasie, die bewust of onbewust aan de uitingen van de cultuur der Balineezen ten grondslag ligt.

„Het kunstig gedreven zilverwerk van den Baliër

1) Eigendom van den heer Michelsen te Haarlem.

MODE-ACADEMIE J. & G. DE GRAAFF

ANNA PAULOWNA STRAAT 18a

5691

DEN HAAG

Maandag 15 April

kunnen er nog eenige leerlingen geplaatst worden. Op'eiding voor het Costuumvak. Prima Coupe. Vraagt prospectus bij de Directrice G. DE GRAAFF.

wordt meestal uit rijksdaalders vervaardigd, die hij gaarne voor dit doel in ontvangst neemt van den Europeaan. Dan de wajangpoppen uit Bali — in de eerste plaats treft een rijke visie, een meer verlevendigde uitdrukking, in tegenstelling met de Javaanische wajangpoppen, die een geheel ander karakter dragen. Dat de Baliër hier zijn fantasie heeft kunnen uitleven, ligt voor de hand. Maar de fantasie van deze zonen van een oud cultuurvolk is weloverwogen, harmonieus, rustig en teeder. Zij mist ieder symptoom van een druk chaotisch levensgewoel.

En men voelt bij het verzonken-zijn voor deze Balineesche kunst-voortbrengselen, de afschaduwing van een schoon, velgevormd ras, dat ook krachtig en beheerscht in zijn cultuur kon zijn.

„Wat deze gedistingeerde collectie inhoudt, geeft in een uiteraard verklein formaat een illustratief beeld van den zin voor het schoone, die Bali kenmerkt... dat Bali, waar de menschheid haar schenkende hand nog niet naar uitgestoken heeft.

„En wie überhaupt belang stelt in Indische kunst mag zich een bezoek aan deze keurige tentoonstelling niet ontfegen.”

Met ingenomenheid kan worden vermeld, dat het bezoek aan deze tentoonstelling aanmerkelijk meer is geweest dan aan de batiktentoonstelling ter zelfder plaatse, een paar maanden geleden. De aanhouder wint.

Er is dan ook meer verkocht. De rest der collectie is nu weer naar Den Haag terug, waar zij in de Toonkamers van „Boeatan”, Heulstraat 19, tusschen zooveel anderen fraaien kunstarbeid uit alle deelen van den Archipel (de ruimte is helaas véél te klein!) voor belangstellenden te bewonderen en te koop is.

De beloofde berichten uit Indië, omtrent de zoo noodige bevordering van den inheemschen kunstarbeid, moeten wij, bij gebrek aan plaatsruimte, tot een volgenden keer bewaren.

praktijk. Men moet — zeide prof. G. o.m. — zijn invloed en die van het B. I. T. niet overschatten; de beslissingen liggen ten slotte in de handen van de leden van de arbeidsorganisatie, n.l. van dezelfde 56 Landen, die ook lid zijn van den Volkenbond. Wij verzamelen voornamelijk de gegevens daarvoor en doen daarvoor steeds een beroep op de beste deskundigen, die te vinden zijn. Prof. G. kon zijn eersten indruk thans bevestigen, dat in geen enkel ander land, waar contractarbeid bestaat, de toestanden zoo gunstig zijn als in Ned.-Indië. Hij had den indruk, dat de koelies op de ondernemingen het in Deli beter hebben dan in het algemeen op Java, wat betreft hun economische omstandigheden. Hij was vol bewondering voor de snelle en grootsche ontwikkeling, die Sum.'s Oostkust doorgemaakt heeft en hij twijfelde er niet aan of de Regeering en de particulieren zullen de oplossing weten te vinden van de hangende vraagstukken. Prof. G. trof de eenzijdige economische structuur van Sum.'s Oostkust, gebaseerd als zij bijna uitsluitend is op de ondernemingsindustrie. Hij zou het als een buitengewoon groot voordeel beschouwen, indien daarnaast een belangrijke gezeten bevolking gevestigd was, die in tijden van crises voor onze cultuurproducten, mede dien schok kon helpen opvangen. Indien een paar van onze cultuurproducten een lagen marktprijs doormaken, moet dit onmiddellijk op het economische leven van Sum.'s Oostkust terugslaan. De *Poenale Sanctie* zal te Genève waarschijnlijk het eerst aan de orde komen, na de *heerendiensten*, die als eerste punt op het program staan. Daarbij sluiten zich dan op het gebied der koloniale arbeidskwesties aan: *het loonvraagstuk*, *werkeloosheid*, *vrouwen- en kinderarbeid*, *ongevallen- en werkloosverzekering*, enz., alle punten, die in Europa reeds vele jaren de aandacht hebben. In het algemeen bestaat er een strekking tot het verkrijgen van meer licht en voorlichting over koloniale kwesties. *Genève* is eigenlijk te beschouwen als een soort clearinghouse op het gebied van koloniale ervaring; deze wordt dus daar uitgewisseld en vereffend en het was ook prof. G.'s bedoeling om zijn afdeling tot een dergelijk clearinghouse te maken.

Het *Bat. Nwsbl.* (22/2 „Het communisme”) weerlegt de meening van „Albert Thomas over de Poenale Sanctie”.

„Moderne” politiek.

Het *Bat. Nwsbl.* (23/2) plaatste een ingezonden beschouwing over „Moderne” politiek. Indien in Nederland een dusdanige richting de overhand behoudt, dat men er in meerderheid afkeerig komt te staan tegenover de machtspositie, die de eenheid des Rijks binnen en buiten Europa nu eenmaal meebrengt, dan betekent dit — zoo waarschuwt de schrijver — dat Nederland's rol als koloniale mogendheid zal zijn uitgespeeld. Niet meer en niet minder. Maar men moet zich dan in Nederland niet verbeelden, dat men hiermede als het ware een noodzakelijke evolutie heeft gevolgd. Deze misvatting zal spoedig genoeg blijken, wanneer anderen de rol overnemen, die Nederland zou vermijden.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (20/2 „Indië in Holland”; 21/2 „De Spiegel”) en de *Java-Bode* (20/2 „R.K. organisatie in Indië”).

Celebes-problemen.

Het *Soer. Hbl.* (18, 19, 20 en 22/2, 3de bl. Z.) publiceert uitvoerige bijzonderheden over *toestanden in Zuid-Celebes*. Het terugtrekken van de Westersche bemoeienis en het naar voren brengen van de zelfwerkzaamheid van het adatbestuur leidde — volgens Z. — tot een kwaad, dat in alle sectoren van dit belangrijke gebied in de laatste jaren gestaag is gegroeid. Met toestemming der Regeering zijn in dit gebied sinds eenige jaren belangrijke experimenten genomen: steeds grooter verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid der adathoofden, waarmee uiteraard moest gepaard gaan eene terugname, in gelijke mate, van de directe bemoeienissen onzer ambtenaren, Europeesche als Inlandsche. Het werd een experiment van wel betekenens. Onze bestuursvoering richt zich vrijwel overal in Indië op een voorzichtig terugtrekken van Westersche bemoeienissen als principe van beleid. Het zijn alleen omvang en tempo, welke in dat algemeene beginsel de verschillende, soms scherpe, schakeeringen kunnen aanbrengen, welke ons doen spreken van bepaalde stelsels, als bijv. van het systeem-Swart op Atjeh, zoo verstandig door den heer Goedhart overgeno-

men. Het werden experimenten, die door hun omvang en tempo de betekenis erlangen van een apart systeem. En Z. toont nu aan, dat in het systeem van Zuid-Celebes op verschillende plaatsen een terreur mogelijk werd. Onnoodig te zeggen, dat men dit nooit gewild heeft met het goedbedoeld systeem, maar deze resultaten waren er dan toch min of meer het gevolg van. En hoe meer men die richting voor de toekomst uit wil, hoe meer van die gevolgen we zullen zien ontstaan — voorspelt Z. — Het een is nu eenmaal niet van het ander te scheiden.

Villanus vertelt in het *Soer. Hbl.* van „Atjeh” (18, 20 en 21/2, 3de bl.) en Z. bespreekt het artikel van dr. Mansvelt: „Onderwijs en Communisme” in „Kol. Studiën” (16/2, 3de bl. „Heden en toekomst”); *De Loc.* beziet een der vele kanten, die het vraagstuk der „Zelfbestuursvormingen” (18/2, blz. 3) voor de Vorstenlanden heeft.

Kolonisatie in N.-Guinea.

In sommige bladen wordt gewezen op het „dwaze, onverantwoordelijke, onnadenkende, tot mislukking gedoemde” plan van een aantal personen uit Malang, die naar Nieuw-Guinea willen emigreren. Ook het Binnenlandsch Bestuur maakt zich daar zeer druk over. De Ver. „Kol. N.-Guinea” heeft eveneens haar goedkeuring niet gehecht aan het *onvoorbereid* plan van deze emigranten. Intusschen hebben deze emigranten alleen het voornemen zich naar Manokwari te begeven, vanwaar zij willen omzien naar een terrein geschikt om zich te vestigen.

De *Java-Bode* (21/2 „Een dwaas misbaar” en 26/2, „Die Voortrekkers”) bekend met de geschiedenis van de historische volksplantingen, verbaast zich over het misbaar, dat de publicatie van het voornemen dezer emigranten in Indië heeft veroorzaakt. *Zonder voorbereiding* gingen ook de vaderlandsche emigranten naar Michigan en vertrokken Duitsche paupers naar het tropische Espirito Santo. Zonder voorbereiding vertrokken eenige jaren geleden eenige Duitschers naar Nederlands Noord-Nieuw-Guinea. De Indische pers heeft er nooit eenige aandacht aan gewijd; het B.B. ook niet. En al zijn die Duitschers geen rijkards geworden, zij zijn niet armlastig, zij bedruipen zich zelf.

Men leze in dit verband de *Java-Bode* (22/2 „Blanke nederzettingen in N.-Guinea”) en *De Sum. Post* (2/2 „Vestiging in Australië”, ass. res. t. b. P. Scheffer).

Prof. Duisberg over Ned.-Indië.

Aneta (*De Loc.* 23/2, blz. 33) had gelegenheid prof. Duisberg te interviewen. Na een verblijf van vier weken op Java en Bali, vertrok „Geheimrat” Duisberg vol bewondering, omdat zijn zoo hoog gespannen verwachtingen verre overtroffen zijn. Prof. D. kent een groot deel der wereld, maar geen enkel land, Ceylon inbegrepen, dat rijker aan vegetatie is en grootere bevoelingsmogelijkheden biedt dan Java. Op zijne lange autotochten door Java langs de in uitstekenden staat verkeerende wegen, zoowel als gedurende de reis per trein van Bandoeng naar Jogja, heeft hij niet alleen de weelde van den plantengroei, maar vooral ook het enorme landbouwgebruik van alle irrigeerbare vlakten door de vlijtige bevolking, zoomede de talrijke reusachtige aanplantingen bewonderd. Het bewonderenswaardig doordachte systeem van bevoeiing der rijstvelden, met de op vele plaatsen werkelijk bijna te kunstig aangelegde terrassen, staat verre boven dat van Br.-Indië, China, Japan of Korea. Grooten lof verdient, volgens prof. D., ook de Ned.-Indische Regeering, die dit alles mogelijk maakt en boven alles zorgt voor rust, orde en tevredenheid van de bevolking. Zonder te overdrijven zou hij de Regeering van Ned.-Indië onder de koloniale besturen van alle volkeren, de eerste plaats willen geven. Ook de Inlandsche bevolking is in het geheel genomen, in tegenstelling met die van vele groote Oost-Aziatische landen, ordelijk en vlijtig, en zij maakt een tevreden en vroolijken indruk. Vervolgens sprak prof. D. over de *betrekkingen tot Duitschland*. De gezamenlijke *handelsomzet* bedroeg in 1928 2.4 milliard Reichsmark. De Duitse aankoop in Ned.-Indië is jaarlijks 1/3 milliard R.M. hooger dan de invoer van Duitschland in Ned.-Indië. Van Hollandsche zijde is in Indië Duitschland als veilige schuilplaats en *Berlijn* als hoofdzetel van het *bolsjevisme* buiten Rusland aangeduid. Dat is onjuist. Integendeel: Duitschland is op het oogenblik het hoofdbolwerk tegen het ver-

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Informatie-bronnen.

In den laatsten tijd bleek aan *De Loc.* (23/2, blz. 55 „Het verre Oosten”) weer eens op overtuigende wijze hoe moeilijk het soms is betrouwbare gegevens te verkrijgen omtrent gebeurtenissen, die voor het geheele Oosten belangrijk zijn. Onze Indische Regeering krijgt sinds jaren consulaire en zelfs diplomatieke berichten van Nederland's vertegenwoordigers in het Oosten rechtstreeks toegezonden. Toch vraagt *De Loc.* zich wel eens af — waar deze landen rondom Ned.-Indië voor Ned.-Indië zoo buitengewoon veel belangrijker zijn dan voor Nederland alleen — of het niet van nadeeligen invloed is op de informatie van Indië omtrent Oostersche landen, dat het zwaartepunt van Nederland's buitenlandse vertegenwoordiging in de groote Europeesche landen ligt. Omtrent de laatste groote gebeurtenissen in *Mantsjoerije* is de waarheid eerst zeer langzaam gemeengoed geworden. Reuter's diensten zijn nog steeds de voornaamste bron; en die bron is sinds de Engelsche politiek jegens China zoo ingrijpend gewijzigd werd, zelfs nog zeer verbeterd. Alleen is Reuter nog aanzienlijk meer gereserveerd geworden. De Amerikaanse persagentschappen kan men goeddeels uitschakelen; en dan blijven als informatie-bronnen dus over de Chineesche, met name het groote Kuo Min persagentschap, en de Japansche, waarvan thans vooral de Toho-berichten de aandacht trekken. Beide zijn in hun propagandistisch karakter te cru; men moet daar de techniek er van nog leeren. Verder zijn er de bladen. De Chineesche staan onder strenge censuur; wie niet schrijft, wat de machthebbers willen, wordt veelal verwijderd, zoo niet erger. In Japan is de censuur eveneens zeer machtig. Persvrijheid is in die niet-koloniale landen onbekend. De daar verschijnende Engelsche bladen zijn veel minder aan censuur gebonden, maar geven natuurlijk de Engelsche zienswijze; onder de correspondenten van buitenlandse bladen zijn echter eenige zeer bekwaame en ook wel objectieve figuren. De *Loc.* acht een betrouwbaar en onpartijdige voorlichting omtrent het Oosten en den Pacific voor Ned.-Indië een zaak, die men op den duur met eigen krachten zal moeten behartigen.

Het *Soer. Hbl.* (22/2, 3de bl. *Villanus*) belicht „De nieuwste episode in het Britsch-Russische spel” in Afghanistan.

De studiereis van prof. Grimshaw.

De *Deli Crt.* (28/2) had een onderhoud met prof. Grimshaw, na beëindiging van zijn studiereis, over de *arbeidstoestanden ter Sumatra's Oostkust*. Prof. G. wist niet met welk doel de Ned.-Indische Regeering de uitnodiging tot zijne studiereis heeft gedaan, maar zooals hij het begreep en opvatte, was het om hem die aan het hoofd staat van de *afdeling inboorlingen-arbeid* van het B. I. T. te Genève, ten minste iets te laten zien van de actueele Ned.-Indische vraagstukken op de plaats zelve en in de

over dit onderwerp. Wij willen daaraan een en ander ontleenen.

„De meest precaire kwestie,” aldus de heer Menkman, „lijkt wel die der bevelvoering. Zou Curaçao een schippers-verordening krijgen, naar het model der Nederlandsche Schipperswet, dan zou dit natuurlijk beteekenen, dat zekere Europeesche ondernemingen, die op Curaçao scheepvaartbedrijven hebben opgericht, mede in verband met de aldaar bestaande vrijheid ten aanzien van die bevelvoering gebonden zouden worden aan gezagvoerders, stuurlieden en machinisten met in Nederland verkregen bewijzen van bevoegdheid. Het bespreek van koopvaardij-officier op Curaçaosche schepen zou slechts mogen worden uitgeoefend door in Nederland gediplomeerden, een doorvoering der Rijksgedachte, welke niet alleen met betrekking tot de overige Nederlandsche overzeesche gebiedsdeelen nog niet is aanvaard, maar welke evenmin aansluit bij de bestaande reglementeering van andere beroepen in Curaçao. Principieele overwegingen als deze zullen m.i. tenminste evenveel gewicht in de schaal behorenen te leggen als de meer praktische, dat de betrokken reederijen hare schepen ook wel onder vreemde vlag zouden kunnen brengen en dat er een afstand van 4000 mijl zou liggen tusschen het land waar de bewijzen van bekwaamheid en lichamelijke geschiktheid worden uitgereikt en dat waar van de bevoegdheid zal worden gebruik gemaakt. En dan de zeilschepen; van de hooger genoemde vloot van 90 vaartuigen meet het grootste netto 1590 M³., maar er waren er ook bij van 4, 5 en 6 M³. netto inhoud en tusschen die beide uitersten in lag een meerderheid van kleingoed, dat echter toch de zee bevaart. Men behoeft de commissie niet te bevelen, die zou moeten trachten wettelijke waarborgen te bedenken, dat ook die zeilvaartuigen door bekwame en geschikte personen zullen worden bestuurd.

Waarmede natuurlijk geenszins gezegd is, dat de Overheid niet over de macht dient te beschikken — welke zij thans niet heeft — om bij gebleken misstanden in te grijpen, of beter nog, en meer in den Hollandschen geest, door wettelijke maatregelen misstanden zouden moeten worden voorkomen, wanneer dit laatste praktisch maar uitvoerbaar is. Wat de eigenlijke Schepenwet-materie betreft, wijst de schrijver er op, dat de Curaçaosche verordening van 1920 ter vaststelling van maatregelen van voorzorg in het belang der gezondheid en veiligheid van personen, die niet als kajuitpassagiers vervoerd worden, maatregelen voorschrijft, die alleen bij het vertrek uit Curaçaosche havens in acht genomen moet worden. Zal de commissie deze regeling wel ten doode opschrijven, de vraag is, wat moet er voor in de plaats komen.

„De vraag dringt zich op of een praktische middenweg niet gevonden zou kunnen worden — hoe onhollandsch de gedachte misschien moge schijnen — door aan de Overheid de bevoegdheid te geven tot auto-cratisch ingrijpen wanneer in bepaalde gevallen misstanden mochten blijken of vermoed worden. Zoals de toestand nu is bestaat de verplichting tot het gebruik maken van de diensten van Gouvernementsloodsen, ook bij het verlaten der haven, maar de havendienst zou niet aan eenige bestaande bepaling de bevoegdheid kunnen ontleenen om het vertrek te beletten van een schip, waarvan b.v. de bemanning in kennelijken staat van dronkenschap zou verkeeren.”

(Wordt vervolgd.)

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit de ondertrouw- en trouwboeken der Gereformeerde Kerk op Curaçao:

Ondertrouw 23 Maart, trouw 8 April 1787.

Antonie Beaujon, J. M., geboren in de Hollandse kolonie St. Martin, oud circa 24 jaar, van de gereform. religie, zijnde klerk ter secretarische, en Johanna Catharina Weber, J. D., oud 19 jaar, alhier geboren en mede behoorende tot de Hervormde Kerke.

Dit is de laatste akte van Ds. Sporen.

Ondertrouw 10, trouw 26 Aug. 1787:

Johannis David Stövesant, j. m., geb. in Neulande, en Maria Gales, wede. Jacob Semerel, geb. op Curaçao.

Ondertrouw 7, trouw 23 Sept. 1787:

Jan Schotborg Claasz., lieut. ter zee voor het college der admiraliteit Amsterdam, en Mejuffrouw Jannetje De Mey, j. d., beide geb. op Curaçao.

Uit den Verren Vreemde.

Mangaan-exploitatie in Zuid-Afrika.

De aanwezigheid van mangaan in Z.-Afrika was reeds lang bekend, maar nu eerst schijnen plannen gevormd te zijn tot exploitatie op groote schaal. Werd dit mineraal op enkele plaatsen reeds in kleine hoeveelheden gewonnen, in 1925 werd een belangrijke formatie ontdekt nabij Postmaburg, 125 mijlen ten O. van Kimberley, de uitgestrektheid

wordt opgegeven als 40 mijlen lang, met een bedding van 5 tot 20 voet dik (N.R.Crt. 26 Mrt.). Tot nu toe werd de exploitatie niet krachtig aangevat, maar dit zal voortaan anders worden. Een nieuwe, groote nijverheid zal in de Unie van Z.-A. ontstaan.

In Londen is een maatschappij opgericht met een kapitaal van 1 miljoen P. St., the British Swiss International Corporation. De bedoeling is te Colenso in Natal elektrische smelterijen op te richten.

De regeering van de Unie is voornemens deze nijverheid te steunen. Een spoorlijn Koopmansfontein—Postmaburg wordt aangelegd.

Er wordt een opbrengst gegarandeerd van 300.000 ton per jaar, doch de deskundigen van de maatschappij schatten haar op 500.000 ton.

De Vereenigde Staten en het Internationaal Gerechtshof.

Terwijl de Vereenigde Staten van N.-Amerika zich beslist weigerend blijven stellen tegenover elke gedachte van toetreden tot den Volkenbond, toonen zij zich wel genegen om hun deel te geven en te nemen voor de werkzaamheid van het Internationaal Gerechtshof te 's-Gravenhage. Dit kan hun niet meeslepen in dergelijke internationale verplichtingen en bemoeienissen als de Volkenbond zou kunnen doen. Maar toch hebben zij voor hun deelnemen aan het Haagsche Hof nog zoodanige voorwaarden gesteld, dat de kwestie onopgelost is gebleven. In 1926 had Washington die voorwaarden zoo geformuleerd, dat zij ongeveer aldus kunnen worden weergegeven: Wanneer de Ver. Staten er belang bij hebben en hun belang verzekerd weten, willen zij wel van het Hof gebruik maken, maar anders niet. De Volkenbond, die over toetreden tot het Internationaal Gerechtshof te beslissen heeft, kon op zoodanig voorbehoud niet ingaan.

Toch betreurt Genève het afzijdig blijven van Washington zóó, dat het naar de mogelijkheid blijft zoeken, hetgeen het tot eere strekt. Maar terwijl de Ver. St. geen blijk geven van iets te willen toegeven, begint de Volkenbond, naar 't lijkt, over te hellen tot het dan maar inwilligen van de Washingtonsche voorwaarde van 1926. Wat bekend is van het ontwerp door de Jur. Comm. van den Volkenbond opgemaakt, om in September aan de algemeene vergadering, de Assemblée ter goedkeuring te worden voorgelegd, geeft althans den indruk dat de Ver. St. in 'n positie zullen komen te staan, die aan geen anderen staat gegund zou worden, ja die, door een ander aangevraagd, zeker als aanmatigend zou worden afgewezen. Zou de aanwinst zoo niet te duur gekocht worden?

Wij lezen, dat de Raad van den Volkenbond aan het Haagsche Hof alleen dan een advies mag vragen over een kwestie, die Amerika van nabij of van verre betreft, wanneer hij hiertoe toestemming van de Ver. St. zal hebben gekregen. Alvorens een advies te laten uitgaan, zal het Hof er zich van moeten verzekeren dat dit niet op het veto der Ver. St. zal stuiten. Meent het Hof hiermede geen rekening te moeten houden, dan zullen de Ver. St. zich van het Hof kunnen losmaken, zonder dat zulks als een onvriendelijke handeling zal mogen worden beschouwd. (La Dép. Col., 20 Mrt.).

Zou dit, als wij het zoo goed begrijpen, de hoogte, het gezag en het begrip van onvoorwaardelijke onpartijdigheid, die zoowel de Volkenbond als het Hof zelf ongerept moeten houden, niet te na komen?

Unificatie van het Britsche bestuur in O.-Afrika.

In aansluiting bij hetgeen wij de vorige week mededeelden over de Britsche plannen in Oost-Afrika maken wij melding van de volgende verklaring van den Staatssecretaris voor de Koloniën, Amery, in het Lagerhuis.

Het voornemen bestaat, den permanenten onderstaatssecretaris voor de Koloniën, Sir Samuel Wilson, spoedig naar Oost-Afrika te zenden. Hij zal in Kenya, Tanganyika en Oeganda de plannen tot nauwere aansluiting en samenwerking bespreken, en nagaan in hoever de plannen, die hiervoor zijn opgemaakt door de commissie, waarover wij ten vorigen keere spraken, voor dadelijke uitvoering vatbaar zijn, dan wel wijziging vergen, om zoodoende zooveel mogelijk tot algemeene overeenstemming te komen. Ook moet hierbij worden uitgemaakt, hoe het plan op bestuursgebied en in andere opzichten gemakkelijker praktisch is te verwezenlijken. Hij zal over het resultaat van zijn beraadslagingen verslag uitbrengen. Hij mag de regeering niet vastleggen door eenige toezegging. De bedoeling is dat te nemen maatregelen vooraf aan het Parlement zullen worden voorgelegd.

Communistisch aandeel in de onregelmatigheden in Br-Indië.

Reeds meer dan eens was gezegd en gebleken, dat communisten de hand hadden in de relletjes in Britsch-Indië. Waar de animositeit tusschen Hindoes en Mohammedanen een gespannen toestand onderhield, achtten de communisten het terrein geschikt voor hun revolutionnair drijven. Deze bemoeienis en haar gevolgen hebben eindelijk de politie tot doortastend optreden genoopt. In vele steden, zoo in Calcutta, Bombay, Poona, Lucknow e.a., zijn aanhoudingen en huiszoekingen op groote schaal uitgevoerd, bewijzen van een uitvoerige revolutionnaire correspondentie en propaganda zijn in groot aantal gevonden.

Om tegenmaatregelen te voorkomen werden fabrieken en werkplaatsen door de politie beveiligd en was de politie versterkt door legerafdeelingen.

De in beslag genomen papieren wezen op het bestaan van een complot „tegen den koning”. De vorm is bijzaak; hoofdzak is, de onverpoosde buitenlandse Sovjetactie.

Behalve vele arrestaties, van welke nog uitgemaakt moest worden, in hoever zij tot gerechtelijke vervolgingen zullen leiden, werden ook drukkerijen gesloten en werd het verschijnen van eenige bladen tijdelijk verboden.

De vliegdiens Engelad—Britsch-Indië geopend.

30 Maart is 't eerste postvliegtuig van de Imperial Airways uit Croydon naar Britsch-Indië vertrokken. Het neemt de route over Bazel en daarmee is de nieuwe vliegdiens naar Indië geopend.

De geheele afstand bedraagt 8000 K.M. De diens is zoowel voor het vervoer van passagiers als van de post en de passagiers met het vliegtuig, dat drie motoren heeft, overgebracht. De nachttrein uit Bazel brengt ze naar Genua. De reis wordt dan per vliegtuig naar Alexandrië voortgezet. Daar stappen de passagiers weer in een ander vliegtuig over, dat over Basra en de Perzische Golf naar Karatsji gaat.

De passage-prijs van Londen naar Egypte bedraagt £ 58, naar Bagdad £ 90 en naar Karatsji £ 130, maaltijden en ontbijt in hotels inbegrepen.

Ingezonden.

Rijswijk, 29 Maart 1929.

Zeer geachte Redactie.

In het Koloniaal Weekblad van 28 Maart, N.B., lees ik dat in het werk van Maybon „Histoire moderne du pays d'Annam”, geen gebruik is gemaakt van stukken uit het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage (Archief Oost-Indisch: Compagnie). Misschien kan het de moeite loonen het werk van Maybon te vergelijken met hetgeen door mij in „De O.-I. C. als zeemogendheid in Azië” over Kinam, Tongking en Annam in de jaren 1633 tot 1650 vermeld is, omdat dit wel uit de archieven der O.-I. C. geput is (ik bedoel mijn IIe deel, bl. 43, bl. 317 e.v. en bl. 414 e.v.).

Hoogachtend,

Udw.

N. MAC LEOD.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

„HET JAVAANSCH VOLK EN HET RASSENVRAAGSTUK IN INDONESIE”.

Dinsdagavond 26 Maart hield de heer Rn. Ms. Noto Soeroto de hierboven genoemde voordracht. De groote zaal van „La Bordelaise” was geheel gevuld met een aandachtig publiek.

In zijn inleiding betoogde de eminente spreker eerst, dat het Koloniale vraagstuk een rassenvraagstuk was, waarbij gezocht moest worden naar een oplossing op vreedzame wijze, zoodat groote conflicten vermeden worden. Hij wees er op, dat het Javaansche volk daarin een gewichtige rol zou spelen.

Daarna ging spreker in een mooie breede schets de historische ontwikkeling na der Javaansche cultuur en toonde daarin aan hoe in de cultuur verschillende beschavingen convergeerden. Tevens stond spreker af en toe even langer stil om enkele typeerende dingen uit de Javaansche cultuur nauwkeuriger te teekenen, vooral sprekend uit de kunst (batikken, krisvorm, bouwstijl; muziek, wajang en dans).

Daarna ging spreker over tot het schetsen van den invloed der Europeesche cultuur, waarbij aangevoeld werd, dat eerst nu een assimileren daarvan op Java merkbaar begon te worden.

Ten slotte kwam hij tot zijn conclusie, die hierop neerkomt: De volken moeten van elkaar leeren, de besten onder hen moeten komen tot uitwisseling van gedachten en gevoelens, vertrouwend op de eerlijkheid van weerskanten.

Het tweede en het slotgedeelte was zeker wel het meest treffende uit de volkomen logische, in mooi Nederlandsch opgezette voordracht. Zeker heeft Rn. Ms. Noto Soeroto door zijn fijngevoelde rede, vol warme liefde voor eigen volk, getemperd door algemeene menschenliefde, het doel van onze vereniging ten zeerste gediend. Van meer dan een hoorder uit de talrijke aanwezigen mochten wij vernemen, dat het hun werkelijk een genot geweest was.

Na de pauze volgde nog een serie zeer mooie lichtbeelden, waarbij alweer sober maar pakkend juist het karakteristieke der Javaansche ziel werd aangegeven. De Nieuwe Apeldoornsche Courant be-

G. J. R. v. d. GAAS & ZONN
 GROENMARKT 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIEN :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5028

KLEUTERHUIS „CLYNE DYCKE” te ZEIST
 TEHUIS VOOR KINDEREN VAN ELKEN LEEFTIJD
 zoowel voor VAST-, als voor KORTER- of LANGER
 VERBLIJF in de Vacantiedagen en bij op reis zijn van de Ouders
 GELEGEN IN HET VILLAPARK, Fr. v. d. Pottenlaan No. 14, Telefoon: Zeist 346
 Prospecti worden op aanvraag gaarne toegezonden.
 Directrice N. E. LANGEREIS
 AANBEVOLEN DOOR DE VEREENIGING „OOST EN WEST”

STEMMEN: Abonnementen voor 12, 6, 4 en 3 maal per jaar. Uw instrument wordt door ons goed en regelmatig op tijd gestemd.

REPARATIE: Vraagt ons advies, indien Uw instrument niet meer in alle opzichten voldoet. Wij garandeeren ons reparatiewerk. Goede materialen, geschoolde vaklui, zorgvuldige behandeling.

VERHUREN: Instrumenten beschikbaar, zoowel voor langen als korten tijd.

INRUILEN: Wendt U tot G. & S., wanneer Gij Uw oude piano, vleugel of orgel wilt inruilen tegen een beter. 5705

VERKOOP: Wij hebben natuurlijk dure en goedkope instrumenten voorradig, maar onze prijzen zijn, in verhouding tot kwaliteit, zeer laag gesteld.

Bezichtig onze nieuwe magazijnen aan de Laan van Meerdervoort 100 en laat U verschillende instrumenten voorspelen

GOOSEN & SWAGERMAN
 Laan van Meerdervoort 100—100 a - Tel. 37867
 Boekhorststraat 149 - Tel. 13051
 DEN HAAG
 PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

C. VERSLUYS Jr.

BOEKHANDEL OP ELK GEBIED

KANTOORARTIKELEN
 LEESPORTEFEUILLE
 MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
 INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR

REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK

TELEFOON No. 18798

TUINAANLEG en ONDERHOUD
 LEVERING VAN ALLE SOORTEN PLANTEN
 Vraagt zonder eenige verplichting prijsopgaaf
J. VAN DER HORST
 Hazelaarstraat 61 - Den Haag - Tel. 37206
 Aanbevolen door vele Indische families

Maison „Nelly” - Scheveningen
 Neptunusstraat 146 (bij Parklaan) - Tel. 52747
DAMES KAPSALON
 GROOTE SORTEERING IN DIVERSE PARFUMS

vatte reeds den anderen dag een zeer goed verslag van vier kolom, waarboven ze met vette letters zette: „... maar liever dan tekortkomingen tegen elkander af te wegen, zoeken men de positieve hoedanigheden der volken en rassen”.

Leden van Oost en West... voelt gij u met mij niet achterstaan bij dezen Javaan? Zijt gij een even goed lid van onze vereeniging, met zooveel geloof en vertrouwen in onze taak, in onzen plicht: elkaar te leeren kennen?

Het was een mooie avond, die zeker goede vruchten zal afwerpen.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeling Arnhem.

LEZING OVER DE TECHNIEK VAN DE IND. WEEFSELS.

Voor de leden, hunne dames en introducee's zal Mevrouw E. Geertsema Beckeringh eene lezing over de Techniek van Indische weefsels houden, op **Woensdag 10 April a.s.**, des namiddags 3 uur, in het logegebouw, Rijnstraat No. 42 te Arnhem.

Verschillende mooie doeken zullen daarbij vertoond worden.

Waar onze leden op de I. T. A. zooveel bijzondere doeken hebben kunnen bewonderen, zal het hen wel interesseeren eens te kunnen vernemen, op welke wijze zulke kains vervaardigd worden.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Ten einde het jaarverslag over 1928 van den Alg. Secretaris in zijn geheel te kunnen plaatsen in dit nummer, is de copie van de samenstellers der rubrieken „Uit de Inheemsche pers” en „Oost- en West-Ind. Literatuur-overzicht” achtergehouden.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:
 Dr. W. Bax, Gouv.-arts bij den dienst der Volksgezondheid, Hubertuslaan 23, Maastricht.
 M. van Overeem Jr., Bockhoudk. ambt. bij den Gouv. Acc.dienst, Van Hogendorpstraat 5, Utrecht.

Mutatiestaat van 27 Maart tot 3 April.

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
J. van Suchtelen, Ginneken, Pr. Julianastr. 57. f 5.....	Secretaris Afd. Breda.
Mejuffrouw J. A. Heuvelink, Apeldoorn, Kerkl. 6. f 5	Secretaris Afd. Apeldoorn.
Mr. H. T. T. Walter, Notaris, Apeldoorn, Hoofdstraat 175. f 5.	
G. de Zeeuw, Directeur van Gemeentewerken, Apeldoorn, K. Nieuwstraat 8. f 5.	Eigen aanmelding.
H. Agerbeek, Kap. N.-I. L., Den Haag, Hallestr. 5a. f 5	
E. van Ameijden van Duijn, Declamator, Den Haag, Riouwstraat 143. f 5.	
Joh. G. Heil, Den Haag, Burnierstraat 33. f 5.	Mevr. E. Th. Nijenhuis te Den Haag.
Mevr. A. F. A. Hoog-van der Hout, Den Haag, Acaciastraat 160. f 5	
A. Hamer, Amsterdam, Bronckhorststraat 20 f 5.	Secretaris Afd. Amsterdam.
Mevr. M. van Zwicht van Batenburg, Amsterdam, Lomanstraat 28. f 5.	
Mevr. H. Dingemans-Numans, Haarlem, Jordensstraat 30. f 5	Penningmeester Afd. Haarlem.
Ir. F. A. Meyneken, R'dam, Diergaardesingel 87b. f 5	den heer F. A. Vervloet te Rotterdam.
L. J. Baerends, Majoor der Infanterie, Nijmegen, Bijleveldsingel 14. f 5	Dr. J. G. Bantjes te Nijmegen.
H. van Enck, Redacteur Provinciale Geldersche en Nijmeegsche Courant, Nijmegen, Johannes Vijghstraat 38. f 5.	Mevr. J. H. Kuiper-van Harpen-Doeters van Leeuwen
Afschrijvingen	
Mevr. C. A. Gobius, geb. J. A. H. Klaring, Den Haag, Koninginnegracht 52 (overleden).	
Adresveranderingen	
C. K. Kesler, van: Nieuwer-Amstel, Amstelveenschedweg 395, naar: Amsterdam (W.), Jakob Marisstr. 96	Cultuurmaatschappij „Djelboek”, Den Haag, van: Beintinckstraat 11, naar: Javastraat 82.
A. Pimentel, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Amsterdam (O.), van: Valeriusstr. 133, naar: Middenweg 221.	Prof. Dr. C. C. Berg, Hoogleraar, thans te Leiden, Hooge Rijnwijk 152.
G. Krugers, Directeur Java-Film Compie, van: Amsterdam, Binnenkant, naar: Bandoeng, Lembangweg 10.	Th. de Bie, 1ste Luitenant N.-I. L., van: Den Haag, Heeregracht 52, naar: Scheveningen, Gentschedestraat 3.
Mr. J. Th. Goossens, President van het Hooggerichtshof, van: Den Haag, naar: Weltevreden.	Dr. F. D. K. Bosch, Chef v. d. Oudheidkundigen Dienst in N.-I. m. v., Den Haag, van: Joh. v. Oldenbarneveltlaan 76, naar: Frederik Hendriklaan 13.
Mr. J. H. Heslinga, Gouvernements-Secretaris van Suriname, van: Madioen, naar: Paramaribo. f 5.	Mevr. B. Hoek-Soesman, Den Haag, van: Sweelinckplein 33, naar: Stadhouderslaan 98, p. a. Mevrouw Zuur.
J. Heppener, van: Den Haag, Paulus Buysstraat 2, naar: Gouda, Crabethstraat 37.	B. G. J. Wijnberg, Den Haag, van: Sweelinckplein 33, naar: „Frisia”, van Stolkweg 13.
J. W. Jalink, An... naar Gouv. Zoutverpakking, van: Den Haag, Boetzelaerlaan 89, naar: Kallianget-Ma... boera	

Van het informatie-Bureau.
 R. P. A. Ch. van Joost, Gouv.-arts bij den D. V. G. Lomanstraat 72 (II), Amsterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

- J. F. Meurs, Opzichter 1e kl. bij de S.S. en Tr., Konin ginneweg 129huis, Amsterdam.
- H. Strik, Ambt. 4e kl. dienst In- en Uitv. en Acc., Van Merlenstraat 62, 's-Gravenhage.
- Mej. H. F. van Gompel, Commies bij de S.S. en Tr. p. a. H. Lemmers van Lieshout bij 't Station Valkenswaard (N.-Br.).
- J. G. Keller, Opperhoutvester bij het Boschwezen N.-I., Leidschevaartweg 145, Haarlem.
- L. Vriesman, Kapitein der Infanterie, Rue Gérard 88, Brussel.
- G. Muller, Kapitein der Infanterie, Bilderdijkstraat 1, Enschedé.
- D. Dral, Onderlt.-hoofdopziener der Art., B. 241, Oostzaan.
- A. J. Brummer, 1e Luitenant der Infanterie, Irisplein 56, 's-Gravenhage.
- J. H. van Gorkum, Kapitein der Militaire Administratie, p. a. Notaris van Gorkum, Doetinchem.
- A. de Haas, Ambtenaar ter beschikking van het Hoofd van den P.T.T.-dienst, Koopmansgracht, Sneek.
- W. J. J. Karstel, Hoofdopziener bij het Boschwezen Oranjesingel 15, Breda.

MET PENSIOEN:

- K. F. A. Zeiler, Luitenant-kolonel der Infanterie, Nieuw Handel-Mij., Den Haag.
- M. P. Augustijn, Dir. mil. apotheker 2e kl., Beeklaan 450, 's-Gravenhage.
- W. C. Ch. Steenaart, Leeraar bij de H.B.S. te Semslang, Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT 53

Académic Kousen

ELASTISCH - ZONDER GUMMI
 Speciaal geschikt voor de Tropen
 Tegen spataderen,
 na beenbreuk, v. fraaien beenvorming
DEN HAAG - TELEFOON 3181